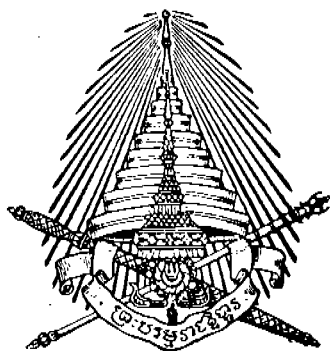

วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๔๗๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๕๕๘

พระราชบัญญัติ
ให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
พุทธศักราช ๒๔๗๗

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร
ลงวันที่ ๗ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗)
อนันต์จาตุรนต์
อาทิตย์ทิพอาภา
เจ้าพระยายมราช
ตราไว้เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๗๘
เป็นปีที่ ๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า เป็นการสมควรที่จะ
ประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

จึงมีพระบรมราชโองการ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้
โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ตั้งต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติ
ให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช
๒๔๗๗”

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
ตามที่ตราไว้ต่อท้ายพระราชบัญญัตินี้ ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม
พุทธศักราช ๒๔๗๘ เป็นต้นไป

ให้ศาลและเจ้าพนักงานทั้งหลายผู้ดำเนินคดีอาญาตลอด
ราชอาณาจักร ปฏิบัติการตามบทบัญญัติแห่งประมวล
กฎหมายนี้ เว้นแต่ศาลซึ่งมีวิธีพิจารณาพิเศษไว้ต่างหาก

คดีทั้งหลายซึ่งค้างอยู่ในศาลก่อนวันใช้ประมวลกฎหมาย
นี้ ให้บังคับตามกฎหมายซึ่งใช้อยู่ก่อนวันใช้ประมวลกฎหมาย
นี้จนกว่าคดีนั้น ๆ จะถึงที่สุด

วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๔๗๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๖๐๐

มาตรา ๔ ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา ๓ ตั้งแต่วันที่ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญาฯ สืบไป ให้ยกเลิกมาตรา ๑๔, ๑๖ และมาตรา ๘๗ ถึง ๘๖ ในกฎหมายลักษณะอาญา พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความมีโทษสำหรับใช้ไปพลางก่อน ร.ศ. ๑๑๕ และบรรดากฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่น ๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในประมวลกฎหมายนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับประมวลกฎหมายนี้

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และเพื่อการนั้นให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงวางระเบียบการงานตามหน้าที่ เพื่อให้การดำเนินคดีอาญาเป็นไปโดยเรียบร้อย

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

นายพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา

นายกรัฐมนตรี

สารบัญ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

	มาตรา
ภาค ๑ ข้อความเบื้องต้น	
ลักษณะ ๑ หลักทั่วไป	๑-๑๕
ลักษณะ ๒ อำนาจพนักงานสอบสวนและศาล	
หมวด ๑ หลักทั่วไป	๑๖
หมวด ๒ อำนาจสืบสวนและ	
สอบสวน	๑๗-๒๑
หมวด ๓ อำนาจศาล	๒๒-๒๓
ลักษณะ ๓ การฟ้องคดีอาญาและคดีแพ่ง	
ที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา	
หมวด ๑ การฟ้องคดีอาญา	๒๔-๓๕
หมวด ๒ การฟ้องคดีแพ่งที่	
เกี่ยวข้องกับคดีอาญา	๔๐-๕๑
ลักษณะ ๔ หมายเรียกและหมายอาญา	
หมวด ๑ หมายเรียก	๕๒-๕๖

หมวด ๒ หมายอาญา

ส่วนที่ ๑ หลักทั่วไป ๕๗-๖๕

ส่วนที่ ๒ หมายจับ ๖๖-๖๘

ส่วนที่ ๓ หมายค้น ๖๙-๗๐

ส่วนที่ ๔ หมายขัง หมาย

จำคุก หมายปล่อย ๗๑-๗๖

ลักษณะ ๕ จับ ขัง จำคุก ค้น ปล่อย

ชั่วคราว

หมวด ๑ จับ ขัง จำคุก ๗๗-๘๐

หมวด ๒ ค้น ๘๑-๑๐๕

หมวด ๓ ปล่อยชั่วคราว ๑๐๖-๑๑๕

ภาค ๒ สอบสวน

ลักษณะ ๑ หลักทั่วไป ๑๒๐-๑๒๕

ลักษณะ ๒ การสอบสวน

หมวด ๑ การสอบสวนสามัญ ๑๓๐-๑๔๗

หมวด ๒ การชันสูตรพลิกศพ ๑๔๘-๑๕๖

ภาค ๓ วิธีพิจารณาในศาลชั้นต้น

ลักษณะ ๑ ฟ้องคดีอาญาและไต่สวน

มูลฟ้อง

๑๕๗-๑๗๑

ลักษณะ ๒ การพิจารณา ๑๗๒-๑๘๑

ลักษณะ ๓ คำพิพากษาและคำสั่ง ๑๘๒-๑๘๒

ภาค ๔ อุตสาหกรรมและฎีกา

ลักษณะ ๑ อุตสาหกรรม

หมวด ๑ หลักทั่วไป ๑๘๓-๒๐๒

หมวด ๒ การพิจารณา คำพิพากษา

และคำสั่งชั้นอุตสาหกรรม ๒๐๓-๒๑๕

ลักษณะ ๒ ฎีกา

หมวด ๑ หลักทั่วไป ๒๑๖-๒๒๔

หมวด ๒ การพิจารณา คำพิพากษา

และคำสั่งชั้นฎีกา ๒๒๕

ภาค ๕ พะยานหลักฐาน

หมวด ๑ หลักทั่วไป ๒๒๖-๒๓๑

หมวด ๒ พะยานบุคคล ๒๓๒-๒๓๗

หมวด ๓ พะยานเอกสาร ๒๓๘-๒๔๐

หมวด ๔ พะยานวัตถุ ๒๔๑-๒๔๒

หมวด ๕ ผู้ชำนาญการพิเศษ ๒๔๓-๒๔๔

เล่ม ๕๒ หน้า ๖๐๔ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๓๘

ภาค ๖ การบังคับตามคำพิพากษาและค่าธรรมเนียม

หมวด ๑ การบังคับตาม

คำพิพากษา ๒๕๕-๒๕๑

หมวด ๒ ค่าธรรมเนียม ๒๕๒-๒๕๘

ภาค ๗ อภัยโทษ เปลี่ยนโทษหนักเป็นเบา

และลดโทษ ๒๕๙-๒๖๓

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ภาค ๑

ข้อความเบื้องต้น

ลักษณะ ๑

หลักทั่วไป

มาตรา ๑ ในประมวลกฎหมายนี้ ถ้าคำใดมีคำอธิบายไว้แล้ว ให้ถือตามความหมายตั้งได้อธิบายไว้ เว้นแต่ข้อความในตัวเองจะขัดกับคำอธิบายนั้น

มาตรา ๒ ในประมวลกฎหมายนี้

(๑) “ศาล” หมายถึง ศาล ยุติธรรม หรือ ผู้พิพากษา ซึ่งมีอำนาจทำการอันเกี่ยวกับคดีอาญา

(๒) “ผู้ต้องหา” หมายถึง บุคคลผู้ถูกหาว่าได้กระทำความผิด แต่ยังมีได้ถูกฟ้องต่อศาล

(๓) “จำเลย” หมายถึง บุคคลซึ่งถูกฟ้องยังศาลแล้วโดยข้อหาว่าได้กระทำความผิด

(๔) “ผู้เสียหาย” หมายถึง บุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้ง

เล่ม ๕๒ หน้า ๖๐๖ มาตรา ๖๐๖ มาตรา ๖๐๖ วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๓๘

บุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ ตั้งบัญญัติไว้ในมาตรา ๔, ๕ และ ๖

(๕) “พนักงานอัยการ” หมายความว่า เจ้าพนักงานผู้หน้าที่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ทั้งนี้เป็นข้าราชการในกรมอัยการหรือเจ้าพนักงานอื่นผู้มีอำนาจเช่นนั้นก็

(๖) “พนักงานสอบสวน” หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน

(๗) “คำร้องทุกข์” หมายความว่า การที่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่ามีผู้กระทำความผิดขึ้น จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม ซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย และการกล่าวหาเช่นนั้นได้กล่าวโดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ

(๘) “คำกล่าวโทษ” หมายความว่า การที่บุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ ว่ามีบุคคลรู้ตัวหรือไม่ก็ดี ได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งขึ้น

(๙) “หมายอาญา” หมายความว่า หนังสือบอกการซึ่งออกตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ สั่งให้เจ้าหน้าที่ทำการจับ ขัง จำคุก หรือปล่อยผู้ต้องหา จำเลยหรือนักโทษ

วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๔๗๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๖๐๗

หรือให้ทำการค้น รวมทั้งสำเนาหมายเช่นอื่นได้รับรอง
ว่าถูกต้อง และกำบอกกล่าวทางโทรเลขว่าได้ออกหมาย
จับแล้วตั้งที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๗๗

(๑๐) “การสืบสวน” หมายความว่า การแสวงหาข้อ
เท็จจริงและหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้
ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบ
เรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียด
แห่งความผิด

(๑๑) “การสอบสวน” หมายความว่า การรวบรวม
พยาน หลักฐาน และการดำเนินการทั้งหลายอื่น ตามบท
บัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้
ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อ
เท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความ
ผิดลงโทษ

(๑๒) “การไต่สวนมูลฟ้อง” หมายความว่า กระบวน
ไต่สวนของศาลเพื่อวินิจฉัยถึงมูลคดีซึ่งจำเลยต้องหา

(๑๓) “ที่ระโหฐาน” หมายความว่า ที่ต่าง ๆ ซึ่งมีใช้
ที่สาธารณสถานตั้งบัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะอาญา

(๑๔) “โจทก์” หมายความว่า พนักงานอัยการ หรือ ผู้เสียหายซึ่งฟ้องคดีอาญาต่อศาล หรือทั้งคู่ในเมื่อพนักงานอัยการและผู้เสียหายเป็นโจทก์ร่วมกัน

(๑๕) “คู่ความ” หมายความว่า โจทก์ฝ่ายหนึ่ง และ จำเลยอีกฝ่ายหนึ่ง

(๑๖) “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ” หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้ มีอำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ให้รวมทั้งพัสดี เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิตต์ กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า พนักงานตรวจคนเข้าเมือง และเจ้าพนักงานอื่น ๆ ในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย ซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม

(๑๗) “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่” หมายความว่า เจ้าพนักงานดังต่อไปนี้

- (ก) ข้าหลวงประจำจังหวัดหรือผู้รักษาการแทน
- (ข) นายอำเภอหรือผู้รักษาการแทน
- (ค) อธิบดีกรมตำรวจหรือผู้รักษาการแทน
- (ง) รองอธิบดีกรมตำรวจหรือผู้รักษาการแทน

- (จ) จเรตำรวจภูธรภาคหรือผู้รักษาการแทน
- (ฉ) ผู้บังคับการตำรวจท้องถิ่นหรือผู้บังคับการตำรวจสันติบาล หรือผู้รักษาการแทนในตำแหน่งนั้น ๆ
- (ช) ผู้กำกับการตำรวจท้องถิ่นหรือผู้กำกับการตำรวจสันติบาลกอง ๑ กอง ๒ กอง ๔ หรือกอง ๕ หรือผู้รักษาการแทนในตำแหน่งนั้น ๆ
- (ซ) ผู้บังคับกองตำรวจท้องถิ่นหรือผู้บังคับกองตำรวจสันติบาลหรือผู้รักษาการแทนในตำแหน่งนั้น ๆ ซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป
- (ญ) สารวัตรตำรวจท้องถิ่น หรือสารวัตรตำรวจสันติบาลหรือผู้รักษาการแทนในตำแหน่งนั้น ๆ ที่มียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป
- (ด) หัวหน้ากองตรวจตำรวจภูธรประจำสายผู้กำกับการหรือผู้รักษาการแทนที่มียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป
- (ต) หัวหน้าสถานีตำรวจ ซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีขึ้นไปหรือผู้รักษาการแทนที่มียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป

(๑๘) “สิ่งของ” หมายความว่า ถึงสังหาริมทรัพย์ใด ซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีอาญาได้ ให้รวมทั้ง จดหมาย โทรเลข และเอกสารอย่างอื่น ๆ

(๑๙) “ถ้อยคำสำนวน” หมายความว่า ถึงหนังสือใดที่ ศาลจัดเป็นหลักฐานแห่งรายละเอียดทั้งหลายในการดำเนิน คดีอาญาในศาลนั้น

(๒๐) “บันทึก” หมายความว่า ถึงหนังสือใดที่พนักงาน ฝ่ายปกครองหรือตำรวจจัดไว้เป็นหลักฐานในการสอบสวน ความผิดอาญา รวมทั้งบันทึกคำร้องทุกข์ และคำกล่าวโทษด้วย

(๒๑) “ควบคุม” หมายความว่า ถึงการคุมหรือกักขังผู้ ถูกจับโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในระหว่างสืบสวน และสอบสวน

(๒๒) “ขัง” หมายความว่า ถึงการ กักขัง จำเลย หรือผู้ ต้องหาโดยศาล

มาตรา ๓ บุคคลตั้งระบุในมาตรา ๔, ๕ และ ๖ มี อำนาจจัดการต่อไปนี้แทนผู้เสียหายตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ ในมาตรานั้น ๆ

(๑) ร้องทุกข์

(๒) เป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา หรือเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ

(๓) เป็นโจทก์ฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา

(๔) ถอนฟ้องคดีอาญาหรือคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา

(๕) ขอมความในคดีความผิดต่อส่วนตัว

มาตรา ๔ ในคดีอาญาซึ่งผู้เสียหาย เป็น หญิงมีสามี หญิงนั้นมีสิทธิฟ้องคดีได้เอง โดยมีต้องได้รับอนุญาตของสามีก่อน

ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๕ (๒) สามีมีสิทธิฟ้องคดีอาญาแทนภริยาได้ ต่อเมื่อได้รับอนุญาตโดยชัดแจ้งจากภริยา

มาตรา ๕ บุคคลเหล่านี้จัดการแทนผู้เสียหายได้

(๑) ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาล ฉะเพาะแต่ในความผิดซึ่งได้กระทำต่อผู้เยาว์ หรือผู้ไร้ความสามารถซึ่งอยู่ในความดูแล

(๒) ผู้บุพพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาจะเพาะแต่ในความผิดอาญา ซึ่งผู้เสียหายถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจะจัดการเองได้

(๓) ผู้จัดการหรือผู้แทนอื่นๆ ของนิติบุคคล จะเพาะความผิดซึ่งกระทำลงแก่นิติบุคคลนั้น

มาตรา ๖ ใน คดีอาญา ซึ่งผู้เสียหาย เป็นผู้เยาว์ ไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรม หรือเป็นผู้วิกลจริตหรือคนไร้ความสามารถ ไม่มีผู้อนุบาล หรือซึ่งผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาลไม่สามารถจะทำการตามหน้าที่โดยเหตุหนึ่งเหตุใด รวมทั้งมีผลประโยชน์ขัดกันกับผู้เยาว์หรือคนไร้ความสามารถนั้น ๆ ญาติของผู้นั้น หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องอาจร้องต่อศาลขอให้ตั้งเขาเป็นผู้แทนเพาะคดีได้

เมื่อได้ไต่สวนแล้วให้ศาลตั้งผู้ร้องหรือบุคคลอื่น ซึ่งยินยอมตามที่เห็นสมควรเป็นผู้แทนเพาะคดี เมื่อไม่มีบุคคลใด เป็นผู้แทนให้ศาลตั้ง พนักงาน ฝ่าย ปกครอง เป็นผู้แทน

ห้ามมิให้เรียกค่าธรรมเนียมในเรื่องขอตั้ง เป็นผู้แทนเพาะคดี

มาตรา ๗ ในการสอบสวน ใต้อสวนมูลฟ้องหรือพิจารณา
คดีที่นิติบุคคลเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย ใให้ออกหมายเรียก
ผู้จัดการหรือผู้แทนอื่น ๆ ของนิติบุคคลนั้น ใให้ไปยัง
พนักงานสอบสวนหรือศาล แล้วแต่กรณี

ถ้าผู้จัดการหรือผู้แทนของนิติบุคคลนั้นไม่ปฏิบัติตาม
หมายเรียก จะออกหมายจับผู้นั้นมาก็ได้ แต่ห้ามมิใให้
บพบัญญัติว่าด้วยปล่อยชั่วคราว ชังหรือจำคุกแก่ผู้จัดการ
หรือผู้แทนนิติบุคคล ในคดีที่นิติบุคคลนั้นเป็นผู้ต้องหา
หรือจำเลย

มาตรา ๘ นับแต่เวลาที่ยื่นฟ้องแล้ว จำเลยมีสิทธิ
ดังต่อไปนี้

(๑) แต่ง ทนาย แก่ต่างใน ชั้นใต้อสวน มูล ฟ้อง หรือ
พิจารณาในศาลชั้นต้นตลอดจนชั้นศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา

(๒) พุดจากับทนายหรือผู้ที่จะเป็นทนายสองต่อสอง

(๓) ตรวจจับสำนวน การใต้อสวน มูลฟ้อง หรือ พิจารณา
ของศาล และคัดสำเนาหรือขอสำเนาที่รับรองว่าถูกต้องโดย
เสียค่าธรรมเนียม

(๔) ตรวจจับสิ่งที่ยื่นเป็นพะยานหลักฐาน และคัด
สำเนาหรือถ่ายรูปสิ่งนั้น ๆ

ถ้าจำเลยมีทนาย ๆ นั้นย่อมมีสิทธิทำนองเดียวกับจำเลย
ดังกล่าวมาแล้วนั้นด้วย

มาตรา ๘ บันทึกร้องระบุงานที่ วันเดือนปีที่ทำ นาม
และตำแหน่งของเจ้าพนักงานผู้ทำ

เมื่อเจ้าพนักงานทำบันทึกโดยรับคำสั่งจากศาลหรือโดย
คำสั่งหรือคำขอของเจ้าพนักงานอื่น ให้เจ้าพนักงานนั้น
กล่าวไว้ด้วยว่าได้รับคำสั่งหรือคำขอเช่นนั้น และแสดง
ด้วยว่าได้ทำไปอย่างไร

ให้เจ้าพนักงานผู้ทำบันทึกลงลายมือชื่อของตนในบันทึก
นั้น

มาตรา ๑๐ ถ้อยคำสำนวนต้องระบุชื่อศาล สถานที่
และวันเดือนปีที่จด ถ้าศาลจดถ้อยคำสำนวนตามคำสั่ง
หรือประเด็นของศาลอื่น ให้กล่าวเช่นนั้น และแสดงด้วย
ว่าได้ทำไปอย่างไร

ผู้พิพากษาที่จดถ้อยคำสำนวนต้องลงลายมือชื่อของตน
ในถ้อยคำสำนวนนั้น

มาตรา ๑๑ บันทึกหรือถ้อยคำสำนวนนั้นให้เจ้าพนักงาน
หรือศาลอ่านให้ผู้ให้ถ้อยคำฟัง ถ้ามีข้อความแก้ไข ทักท้วง

วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๔๗๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๖๑๕

หรือเพิ่มเติม ให้แก่ให้ถูกต้องหรือมีฉะนั้นก็ให้บันทึกไว้
และให้ผู้นั้นให้ถ้อยคำลงลายมือชื่อรับรองว่าถูกต้องแล้ว

ถ้าบุคคลที่ต้องลงลายมือชื่อในบันทึกหรือถ้อยคำสำนวน
ไม่สามารถหรือไม่ยอมลง ให้บันทึกหรือรายงานเหตุนั้นไว้

มาตรา ๑๒ เอกสารซึ่งศาลหรือเจ้าพนักงาน เป็นผู้ทำ
คำร้องทุกข์ คำกล่าวโทษ คำให้การจำเลยหรือคำร้องขงยื่นต่อ
เจ้าพนักงานหรือศาล จักต้องเขียนด้วยน้ำหมึกหรือพิมพ์ดีด
หรือพิมพ์ ถ้ามีผิดที่ใดห้ามมิให้ลบออก ให้เพียงแต่ขีดฆ่า
คำผิดนั้นแล้วเขียนใหม่ ผู้พิพากษา เจ้าพนักงานหรือบุคคล
ผู้แก้ไขเช่นนั้นต้องลงนามรับรองไว้ที่ข้างกระดาษ

ถ้อยคำตกเติมในเอกสารดังบรรยายในมาตรานี้ต้องลงนาม
ชื่อของผู้พิพากษา เจ้าพนักงานหรือบุคคลผู้ซึ่งตกเติมนั้น
กำกับไว้

มาตรา ๑๓ การสอบสวน ได้ส่วนมูลฟ้องหรือพิจารณา
ให้ใช้ภาษาไทย แต่ถ้ามีการจำเป็นต้องแปลภาษาไทยเป็น
ภาษาต่างประเทศ หรือภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทย ก็
ให้ใช้ล่ามแปล

เมื่อมีคำแปลคำให้การ คำพยานหรืออื่น ๆ คำต้อง
แปลให้ถูกต้อง คำต้องสาบานหรือปฏิญาณตนว่าจะทำ
หน้าที่โดยสุจริตใจ จะไม่เพิ่มเติมหรือตัดทอนสิ่งที่แปล
ให้คำลงลายมือชื่อในคำแปลนั้น

มาตรา ๑๔ ในระหว่างทำการสอบสวน ใต้สวนมูลฟ้อง
หรือพิจารณา ถ้ามีเหตุควรเชื่อว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็น
ผู้วิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ให้พนักงานสอบสวน
หรือศาลแล้วแต่กรณี สั่งให้พนักงานแพทย์ตรวจผู้
เสร็จแล้วให้เรียกพนักงานแพทย์ผู้นั้นมาให้ถ้อยคำ หรือ
ให้การว่าตรวจได้ผลประการใด

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนหรือศาลเห็นว่าผู้ต้องหาหรือ
จำเลยเป็นผู้วิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ให้งดการ
สอบสวน ใต้สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาไว้จนกว่าผู้
นั้นหายวิกลจริตหรือสามารถจะต่อสู้คดีได้ และให้มีอำนาจส่งตัวผู้
นั้นไปยังโรงพยาบาลโรคจิตหรือมอบให้แก่ผู้อนุบาล ข้าหลวง
ประจำจังหวัดหรือผู้อื่นที่เต็มใจรับไปดูแลรักษาก็ได้ตามแต่
จะเห็นสมควร

กรณีที่ศาลงดการ ใต้สวนมูลฟ้อง หรือ พิจารณาตั้งบัญญัติ
ไว้ในวรรคก่อน ศาลจะสั่งจำหน่ายคดีเสียชั่วคราวก็ได้

วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๔๗๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๖๑๗

มาตรา ๑๕ วิธีพิจารณาข้อใดซึ่งประมวลกฎหมายนี้
มิได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะ ให้นับบทบัญญัติแห่งประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่พอจะใช้บังคับได้

ลักษณะ ๒

อำนาจพนักงานสอบสวนและศาล

หมวด ๑

หลักทั่วไป

มาตรา ๑๖ อำนาจศาล อำนาจผู้พิพากษา อำนาจ
พนักงานอัยการและอำนาจพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ
ในการที่จะปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ต้อง
เป็นไปตามกฎหมายและข้อบังคับทั้งหลายอันว่าด้วยการจัด
ตั้งศาลยุติธรรม และระบุมอำนาจและหน้าที่ของผู้พิพากษา
หรือซึ่งว่าด้วย อำนาจและ หน้าที่ ของพนักงาน อัยการหรือ
พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจนั้น ๆ

หมวด ๒

อำนาจสืบสวนและสอบสวน

มาตรา ๑๗ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจ
ทำการสืบสวนคดีอาญาได้

มาตรา ๑๘ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอและนายตำรวจชั้นยศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรี ขึ้นไป ซึ่งความผิดอาญาได้เกิด อังหรือเชื่อว่าได้เกิดภายใน เขตอำนาจของเขา หรือผู้ต้องหามที่อยู่หรือต้องจับภายใน เขตอำนาจของเขา มีอำนาจทำการสอบสวนความผิด นั้นได้

ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติในมาตรา ๑๘, ๒๐ และ ๒๑ ความผิดอาญาได้เกิดในเขตอำนาจพนักงานสอบสวนคนใด โดยปกติให้เป็นหน้าที่พนักงานสอบสวนผู้นั้น ที่เป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวนความผิดนั้น ๆ เพื่อดำเนินคดี เว้นแต่เมื่อ มีเหตุจำเป็น หรือ เพื่อ ความ สะดวก จึงให้ พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ ๆ ผู้ต้องหามที่อยู่หรือถูกจับเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการสอบสวน

ในเขตท้องที่ใดมีพนักงานสอบสวนหลายนาย การดำเนินการสอบสวนให้อยู่ใน ความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนผู้เป็นหัวหน้าในท้องที่นั้นหรือผู้รักษากำการแทน

มาตรา ๑๙ ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) เป็นการไม่แน่ว่า การกระทำผิดอาญาได้กระทำในท้องที่ใดในระหว่างหลายท้องที่

(๒) เมื่อความผิดส่วนหนึ่งกระทำในท้องที่หนึ่ง แต่อีกส่วนหนึ่งในอีกท้องที่หนึ่ง

(๓) เมื่อความผิดนั้นเป็นความผิดต่อเนื่องและกระทำต่อเนื่องกันในท้องที่ต่าง ๆ เกินกว่าท้องที่หนึ่งขึ้นไป

(๔) เมื่อเป็นความผิดซึ่งมีหลายกรรม กระทำลงในท้องที่ต่าง ๆ กัน

(๕) เมื่อความผิดเกิดขึ้นขณะผู้ต้องหากำลังเดินทาง

(๖) เมื่อความผิดเกิดขึ้นขณะผู้เสียหายกำลังเดินทาง พนักงานสอบสวนในท้องที่หนึ่ง ท้องที่ใด ที่เกี่ยวข้องมีอำนาจสอบสวนได้

ในกรณีข้างต้นพนักงานสอบสวนต่อไปนี้เป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวน

(ก) ถ้าจับผู้ต้องหาได้แล้ว คือพนักงานสอบสวนซึ่งท้องที่ที่จับได้ อยู่ในเขตต์อำนาจ

(ข) ถ้าจับผู้ต้องหาไม่ได้ คือพนักงานสอบสวนซึ่งท้องที่ที่พบการกระทำผิดก่อนอยู่ในเขตต์อำนาจ

มาตรา ๒๐ ถ้าความผิดซึ่งมีโทษตามกฎหมายสยามได้กระทำล้นนอกราชอาณาจักรสยาม ให้อธิบดีกรมอัยการ

หรือผู้รักษาการ แทนเป็น พนักงาน สอบ สอน ที่รับ ผิดชอบ
หรือจะมอบหมายหน้าที่นั้นให้พนักงานสอบสวนคนใดก็ได้

ในกรณีจำเป็น พนักงานสอบสวนต่อไปนี้ มีอำนาจ
สอบสวน ใน ระหว่าง รอคำสั่ง จากอธิบดี กรมอัยการ หรือผู้
รักษาการแทน

(๑) พนักงานสอบสวน ซึ่งผู้ต้องหาถูกจับในเขตต์
อำนาจ

(๒) พนักงานสอบสวน ซึ่งรัฐบาลประเทศอื่นหรือ
บุคคลที่ได้รับการเสียหายได้ร้องฟ้องให้ทำโทษผู้ต้องหา

มาตรา ๒๑ ในกรณีที่ไม่ว่าพนักงานสอบสวนคนใด
ในจังหวัด เดียวกัน ควรเป็น พนักงาน สอบ สอน ผู้รับผิดชอบ
ให้เข้าหลวงประจำจังหวัดนั้น มีอำนาจชี้ขาด แต่ในจังหวัด
พระนครและธนบุรี ให้ผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวน
ซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่รองอธิบดีกรมตำรวจขึ้นไปเป็นผู้ชี้ขาด

ในกรณีที่ไม่ว่า พนักงาน สอบ สอน คนใด ในระหว่าง
หลายจังหวัด ควรเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ให้
อธิบดีกรมอัยการหรือผู้ทำการแทนเป็นผู้ชี้ขาด

การรอกำชี้ขาดนั้น ไม่เป็นเหตุให้งดการสอบสวน

หมวด ๓

อำนาจศาล

มาตรา ๒๒ เมื่อความผิดเกิดขึ้น อ่างหรือเขื่อนว่าได้เกิดขึ้นในเขตต์อำนาจศาลใด ให้ชำระที่ศาลนั้น แต่ถ้า

(๑) เมื่อจำเลยมีที่อยู่ หรือถูกจับในท้องที่หนึ่งหรือเมื่อเจ้าพนักงานทำการสอบสวนในท้องที่หนึ่งนอกเขตต์ของศาลดังกล่าวแล้ว จะชำระที่ศาลซึ่งท้องที่นั้น ๆ อยู่ในเขตต์อำนาจก็ได้

(๒) เมื่อความผิดเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักรสยามให้ชำระคดีนั้นที่ศาลอาญา ถ้าการสอบสวนได้กระทำลงในท้องที่หนึ่งซึ่งอยู่ในเขตต์ของศาลใด ให้ชำระที่ศาลนั้นได้ด้วย

มาตรา ๒๓ เมื่อศาลแต่สองศาลขึ้นไปต่างมีอำนาจชำระคดี ถ้าได้ยื่นฟ้องคดีนั้นต่อศาลหนึ่งซึ่งตามฟ้องความผิดมิได้เกิดในเขตต์ โจทก์หรือจำเลยจะร้องขอให้โอนคดีไปชำระที่ศาลอื่นซึ่งความผิดได้เกิดในเขตต์ก็ได้

ถ้าโจทก์ยื่นฟ้องต่อศาลซึ่งความผิดเกิดในเขตต์ แต่ต่อมาความปรากฏแก่โจทก์ว่าการพิจารณาคดีจะสะดวกยิ่งขึ้น

ถ้าให้อีกศาลหนึ่งซึ่งมีอำนาจชำระคดีได้พิจารณาคดีนั้น โจทก์ จะยื่นคำร้องต่อศาลซึ่งคดีนั้นอยู่ในระหว่างพิจารณาขอโอนคดี ไปยังอีกศาลหนึ่งก็ได้ แม้ว่าจำเลยจะคัดค้านก็ตาม เมื่อศาล เห็นสมควรจะโอนคดีไปหรือยกคำร้องเสียก็ได้

มาตรา ๒๕ เมื่อความผิดหลายเรื่องเกี่ยวพันกันโดยเหตุ หนึ่งเหตุใดเป็นต้นว่า

(๑) ปรากฏว่า ความผิดหลายฐานได้กระทำลงโดยผู้ กระทำผิดคนเดียวกัน หรือผู้กระทำผิดหลายคนเกี่ยวพันกัน ในการกระทำความผิดฐานหนึ่งหรือหลายฐาน จะเป็น ด้วการ ผู้สมรู้หรือรับของโจรก็ตาม

(๒) ปรากฏว่า ความผิดหลายฐานได้กระทำลงโดยมี เจตนาอย่างเดียวกัน หรือโดยผู้กระทำผิดทั้งหลายได้คบคิด กันมาแต่ก่อนแล้ว

(๓) ปรากฏว่าความผิดฐานหนึ่งเกิดขึ้น โดยมีเจตนา ช่วยผู้กระทำผิดอื่นให้พ้น จากรับโทษในความผิดอย่างอื่นซึ่ง เขาได้กระทำไว้

ดังนั้นจะฟ้องคดีทุกเรื่อง หรือฟ้องผู้กระทำความผิด ทั้งหมดต่อศาลซึ่งมีอำนาจชำระในฐานความผิดซึ่งมีอัตราโทษ สูงกว่าไว้ก็ได้

ถ้าความผิดอันเกี่ยวพันกันมีอัตราโทษอย่างสูงเสมอกัน ศาลซึ่งมีอำนาจชำระ ก็คือศาลซึ่งรับฟ้องเรื่องหนึ่งเรื่องใด ในความผิดเกี่ยวพันกันนั้นไว้ก่อน

มาตรา ๒๕ ศาลซึ่งรับฟ้องคดีเกี่ยวพันกันไว้จะพิจารณาพิพากษารวมกันไปได้

ถ้าศาลซึ่งรับฟ้องคดีเกี่ยวพันกันไว้ เห็นว่าเป็นการสมควรที่ความผิดฐานหนึ่ง ควรได้ชำระในศาลซึ่งตามปกติมีอำนาจ จะชำระ ถ้าหากว่าคดีนั้นไม่เกี่ยวกับคดีเกี่ยวพันกัน เมื่อศาลเดิมได้ตกลงกับอีกศาลหนึ่งแล้ว จะสั่งให้ไปฟ้องยังศาลอื่นก็ได้

มาตรา ๒๖ หากว่าตามลักษณะของความผิด ฐานะของจำเลย จำนวนจำเลย ความรู้สึกของประชาชนส่วนมากแห่งท้องถิ่นนั้น หรือเหตุผลอย่างอื่น อาจมีการขัดขวางต่อการได้ส่วนมูลฟ้องหรือพิจารณา หรือน่ากลัวว่าจะเกิดความไม่สงบหรือเหตุร้ายอย่างอื่นขึ้น เมื่อโจทก์หรือจำเลยยื่นเรื่องราวต่ออธิบดีศาลฎีกาขอให้โอนคดีไปศาลอื่น ถ้าอธิบดีศาลฎีกาอนุญาตตามคำขอนั้น ก็ให้ส่งโอนคดีไปยังศาลตั้งที่อธิบดีศาลฎีการะบุไว้

คำสั่งของอธิบดีศาลฎีกาอย่างใด ย่อมเด็ดขาดเพียงนั้น

มาตรา ๒๗ ผู้พิพากษาในศาลใดซึ่งชำระคดีอาญา จะถูกตั้งรัง เกียจตาม บทบัญญัติแห่ง ประมวล กฎหมาย วิธีพิจารณา ความแพ่งซึ่งบัญญัติไว้ใน เรืองนั้นก็ได้

ลักษณะ ๓

การฟ้องคดีอาญาและคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา

หมวด ๑

การฟ้องคดีอาญา

มาตรา ๒๘ บุคคลเหล่านี้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาล

(๑) พนักงานอัยการ

(๒) ผู้เสียหาย

มาตรา ๒๙ เมื่อผู้เสียหายได้ยื่นฟ้องแล้วตายลง ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามหรือภริยาจะดำเนินคดีต่างผู้ตายต่อไปก็ได้

ถ้าผู้เสียหายที่ตายนั้นเป็นผู้เยาว์ ผู้กตจริต หรือผู้ไร้ความสามารถ ซึ่งผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาลหรือผู้แทนเฉพาะคดีได้ยื่นฟ้องแทนไว้แล้ว ผู้ฟ้องแทนนั้นจะว่าคดีต่อไปก็ได้

มาตรา ๓๐ คดีอาญาใดซึ่งพนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลแล้ว ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ในระยะใดระหว่างพิจารณาก่อนศาลชั้นต้นพิพากษาคดีนั้นก็ได้

มาตรา ๓๑ คดีอาญาที่มีไขความผิดต่อ ส่วนตัวซึ่งผู้เสียหายยื่นฟ้องแล้ว พนักงานอัยการจะยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ในระยะใดก่อนคดีเสร็จเด็ดขาดก็ได้

มาตรา ๓๒ เมื่อพนักงานอัยการและผู้เสียหายเป็นโจทก์ร่วมกัน ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าผู้เสียหายจะกระทำให้คดีของอัยการเสียหาย โดยกระทำหรือละเว้นกระทำการใด ๆ ในกระบวนการพิจารณา พนักงานอัยการมีอำนาจร้องต่อศาลให้สั่งผู้เสียหายกระทำหรือละเว้นกระทำการนั้น ๆ ได้

มาตรา ๓๓ คดีอาญาเรื่องเดียวกันซึ่งทั้งพนักงานอัยการและผู้เสียหายต่างได้ยื่นฟ้องในศาลชั้นต้นศาลเดียวกันหรือต่างศาลกัน ศาลนั้น ๆ มีอำนาจสั่งให้ร่วมพิจารณาเป็นคดีเดียวกัน เมื่อศาลเห็นชอบโดยผลการหรือโดยโจทก์ยื่นคำร้องในระยะใดก่อนมีคำพิพากษา

แต่ทว่าจะมีคำสั่งเช่นนั้นไม่ได้ นอกจากจะได้รับความยินยอมของศาลอื่นนั้นก่อน

มาตรา ๓๔. คำสั่งไม่ฟ้องคดี หักดี สติษผู้เสียหายฟ้องคดีโดยตนเองไม่

มาตรา ๓๕. คำร้องขอถอนฟ้องคดีอาญาจะยื่นเวลาใดก่อนมีคำพิพากษาของศาลชั้นต้นก็ได้ ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตหรือมิอนุญาตให้ถอนก็ได้ แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควรประการใด ถ้าคำร้องนั้นได้ยื่นในภายหลังเมื่อจำเลยให้การแก้คดีแล้ว ให้ถามจำเลยว่าจะคัดค้านหรือไม่ แล้วให้ศาลจดคำแถลงของจำเลยไว้ ในกรณีที่จำเลยคัดค้านการถอนฟ้อง ให้ศาลยกคำร้องขอถอนฟ้องนั้นเสีย

คดีความผิดต่อส่วนตัวนั้น จะถอนฟ้องหรือยอมความในเวลาใดก่อนคดีถึงที่สุดก็ได้ แต่ถ้าจำเลยคัดค้าน ให้ศาลยกคำร้องขอถอนฟ้องนั้นเสีย

มาตรา ๓๖. คดีอาญาซึ่งได้ถอนฟ้องไปจากศาลแล้ว จะนำมาฟ้องอีกหาได้ไม่ เว้นแต่จะเข้าอยู่ในข้อยกเว้นต่อไปนี้

(๑) ถ้าพนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องคดีอาญาซึ่งไม่ใช่ความผิดต่อส่วนตัวไว้แล้วได้ถอนฟ้องคดีนั้นไป การถอนนั้นไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะยื่นฟ้องคดีนั้นใหม่

(๒) ถ้าพนักงานอัยการถอนคดี ซึ่งเป็น ความผิดต่อ ส่วนตัวไป โดยมีได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้เสียหาย การถอนนั้นไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะยื่นฟ้องคดีนั้นใหม่

(๓) ถ้าผู้เสียหายได้ยื่นฟ้องคดีอาญาไว้แล้วได้ถอนฟ้องคดีนั้นเสีย การถอนนั้นไม่ตัดสิทธิพนักงานอัยการที่จะยื่นฟ้องคดีนั้นใหม่ เว้นแต่คดีซึ่งเป็นความผิดต่อส่วนตัว

มาตรา ๓๗ คดีอาญาเล็กน้อยได้ตั้งต่อไป

(๑) ในคดีมีโทษปรับสถานเดียว เมื่อผู้กระทำผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณา

(๒) ในคดีลหุโทษหรือความผิดต่อกฎหมายแผนกษัตริย์อากร ซึ่งมีโทษปรับอย่างสูงไม่เกินกว่าสองร้อยบาท เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่กรมการอำเภอได้เปรียบเทียบแล้ว ตามความในมาตรา ๑๐๕ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช ๒๔๕๗

(๓) ในคดีลหุโทษหรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินสองร้อยบาท ซึ่งเกิดในจังหวัดพระนครและธนบุรี เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่นายตำรวจประจำ

ท้องถิ่นตั้งแต่ตำแหน่งสารวัตรขึ้นไป หรือนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรผู้ทำการแทนในตำแหน่งนั้น ๆ ได้เปรียบเทียบแล้ว

(๔) ในคดีซึ่งเปรียบเทียบได้ตามกฎหมายอื่น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามคำเปรียบเทียบของพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว

มาตรา ๓๘ ความผิดตามอนุมาตรา (๒) (๓) และ (๔) แห่งมาตราก่อน ถ้าเจ้าพนักงานตั้งกล่าวในมาตรานั้น เห็นว่าผู้ต้องหาไม่ควรได้รับโทษถึงจำคุกให้มีอำนาจเปรียบเทียบดังนี้

(๑) ให้กำหนดค่าปรับซึ่งผู้ต้องหาจะพึงชำระ ถ้าผู้ต้องหาและผู้เสียหายยินยอมตามนั้น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เจ้าหน้าที่กำหนดให้ภายในเวลาอันสมควรแต่ไม่เกินสิบห้าวันแล้ว คดีนั้นเป็นอันเสร็จเด็ดขาด

ถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอมตามที่เปรียบเทียบ หรือเมื่อยินยอมแล้ว ไม่ชำระเงินค่าปรับภายในเวลากำหนดในวรรคก่อน ให้ดำเนินคดีต่อไป

(๒) ในคดีที่มีค่าทดแทน ถ้าผู้เสียหายและผู้ต้องหายินยอมให้เปรียบเทียบ ให้เจ้าหน้าที่กะจำนวนตามที่เห็นควรหรือตามที่คู่ความตกลงกัน

มาตรา ๓๕ สิทธิภาคีอาญาмаฟ้องยอมระงับไปตั้งต่อ
ไปนี้

- (๑) โดยความตายของผู้กระทำผิด
- (๒) ในคดีความผิดต่อส่วนตัว เมื่อได้ถอนคำร้อง
ทุกข์ ถอนฟ้องหรือยอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมาย
- (๓) เมื่อคดีเลิกกันตามมาตรา ๓๗
- (๔) เมื่อมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้
ฟ้อง

(๕) เมื่อมีกฎหมายออกใช้ภายหลัง การกระทำผิดยก
เลิกความผิดเช่นนั้น

- (๖) เมื่อคดีขาดอายุความ
- (๗) เมื่อมีกฎหมายยกเว้นโทษ

หมวด ๒

การฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา

มาตรา ๔๐ การฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาจะ
ฟ้องต่อศาลซึ่งพิจารณาคดีอาญา หรือต่อ ศาลที่มีอำนาจชำระ
คดีแพ่งก็ได้ การพิจารณาคดีแพ่งต้องเป็นไปตามบทบัญญัติ
แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา ๔๑ ถ้าการพิจารณาคดีแพ่งจกทำให้การพิจารณาคดีอาญาเนิ่นช้าหรือติดขัด ศาลมีอำนาจสั่งให้แยกคดีแพ่งออกจากคดีอาญา และพิจารณาต่างหากโดยศาลที่มีอำนาจชำระ

มาตรา ๔๒ ในการพิจารณาคดีแพ่ง ถ้าพยานหลักฐานที่น่าสืบแล้วในคดีอาญายังไม่เพียงพอ ศาลจะเรียกพยานหลักฐานมาสืบเพิ่มเติมอีกก็ได้

ในกรณีเช่นนั้นศาลจะพิพากษาคดีอาญาไปที่เดียว ส่วนคดีแพ่งจะพิพากษาในภายหลังก็ได้

มาตรา ๔๓ คดีลักทรัพย์ ว่างราว ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ โจรสลัด กรรโชก น้อโกง ยักยอกหรือรับของโจร ถ้าผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกร้องทรัพย์สินหรือราคาที่เขาสูญเสียไปเนื่องจากการกระทำผิดนั้น เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีอาญา ก็ให้เรียกทรัพย์สินหรือราคาแทนผู้เสียหายด้วย

มาตรา ๔๔ การเรียกทรัพย์สินหรือราคาคืนตามมาตรา ก่อน พนักงานอัยการจะขอรวมไปกับคดีอาญาหรือจะยื่นคำร้องใน ระยะใดระหว่างที่คดีอาญากำลังพิจารณาอยู่ในศาลชั้นต้นก็ได้

วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๗๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๖๓๑

คำพิพากษาในส่วนเรียกทรัพย์สินหรือราคาให้รวมเป็นส่วนหนึ่งแห่งคำพิพากษาในคดีอาญา

มาตรา ๔๕ คดีเรื่องใด ถึงแม้ว่าได้ฟ้องในทางอาญาแล้ว ก็ไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะฟ้องในทางแพ่งอีก

มาตรา ๔๖ ในการพิพากษาคดีส่วนแพ่ง ศาลจำต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญา

มาตรา ๔๗ คำพิพากษาคดีส่วนแพ่งต้องเป็นไปตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมาย อันว่าด้วยความรับผิดชอบของบุคคลในทางแพ่ง โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าจำเลยต้องคำพิพากษาว่า ได้กระทำความผิดหรือไม่

ราคาทรัพย์สินที่สั่งให้จำเลยใช้แก่ผู้เสียหาย ให้ศาลกำหนดตามราคาอันแท้จริง ส่วนจำนวนเงินค่าทดแทนที่ผู้เสียหายจะได้รับนั้น ให้ศาลกำหนดให้ตามความเสียหาย แต่ต้องไม่เกินค่าขอ

มาตรา ๔๘ เมื่อศาลพิพากษาให้คืนทรัพย์สิน แต่ยังไม่ปรากฏตัวเจ้าของ เมื่อใดปรากฏตัวเจ้าของแล้ว ให้เจ้าหน้าที่ซึ่งรักษาของคืนของนั้น ให้แก่เจ้าของไป

ในกรณีที่ปรากฏตัวเจ้าของ ให้ศาลพิพากษาสั่งให้
เจ้าหน้าที่ซึ่งรักษาของคืนของนั้นให้แก่เจ้าของไป

เมื่อมีการโต้แย้งกัน ให้บุคคลที่อ้างว่าเป็นเจ้าของอัน
แท้จริงในทรัพย์สินนั้นฟ้องเรียกร้องขังศาลที่มีอำนาจชำระ

มาตรา ๔๘ แม้จะไม่มีฟ้องคดีส่วนแพ่งก็ตาม เมื่อ
พิพากษาคดีส่วนอาญา ศาลจะสั่งให้คืนทรัพย์สินของกลาง
แก่เจ้าของก็ได้

มาตรา ๕๐ ในกรณีที่ศาลสั่งให้คืนทรัพย์สินหรือใช้
ราคาแก่ผู้เสียหายตามมาตรา ๔๓ และ ๔๔ ให้ถือว่าผู้เสีย
หายนั้นเป็นเจ้าของตามคำพิพากษา

มาตรา ๕๑ ถ้าไม่มีผู้ใดฟ้องทางอาญา สิทธิของผู้เสีย
หายที่จะฟ้องทางแพ่งเนื่องจากความผิดนั้นย่อมระงับไปตาม
กำหนดเวลาดังที่กฎหมายลักษณะอาญาบัญญัติไว้ในเรื่อง
อายุความฟ้องคดีอาญา แม้ถึงว่าผู้เยาว์หรือผู้วิกลจริต
ในมาตรา ๑๘๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
จะเป็นผู้ฟ้องหรือได้ฟ้องต่างหากจากคดีอาญาก็ตาม

วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๓๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๖๓๓

ถ้าคดีอาญาได้ฟ้องต่อศาลแล้ว แต่คดียังไม่เด็ดขาด อายุความซึ่งผู้เสียหายมีสิทธิจะฟ้องคดีแพ่งย่อมระงับหยุดลงตามมาตรา ๑๕ แห่งกฎหมายลักษณะอาญา

ถ้าโจทก์ได้ฟ้องคดีอาญาและศาลพิพากษาลงโทษจำเลยจนคดีเด็ดขาดแล้วก่อนที่ไต่สวนฟ้องคดีแพ่ง สิทธิของผู้เสียหายที่จะฟ้องคดีแพ่งย่อมมี ตามกำหนดอายุความในมาตรา ๑๖๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ถ้าโจทก์ได้ฟ้องคดีอาญาและศาลพิพากษายกฟ้องปล่อยจำเลยจนคดีเด็ดขาดแล้วก่อนที่ไต่สวนฟ้องคดีแพ่ง สิทธิของผู้เสียหายจะฟ้องคดีแพ่งย่อมมีอายุความตามหลักทั่วไปในเรื่องอายุความแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ลักษณะ ๔

หมายเรียกและหมายอาญา

หมวด ๑

หมายเรียก

มาตรา ๕๒ การที่จะให้บุคคลใดมาที่พนักงานสอบสวน หรือมาที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่หรือมาศาล เนื่องในการสอบสวน การไต่สวนมูลฟ้อง การพิจารณา

คดี หรือการอย่างอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้
จักต้องมีหมายเรียก ของพนักงานสอบสวน หรือพนักงาน
ฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่หรือของศาล แล้วแต่กรณี

แต่ในกรณีที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานฝ่ายปกครอง
หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ไปทำการสอบสวนด้วยตนเอง ย่อม
มีอำนาจที่จะเรียกผู้ต้องหาหรือพยานมาได้โดยไม่ต้องออก
หมายเรียก

มาตรา ๕๓ หมายเรียกต้องทำเป็นหนังสือและมีข้อ
ความดังต่อไปนี้

- (๑) สถานที่ที่ออกหมาย
- (๒) วันเดือนปีที่ออกหมาย
- (๓) ชื่อและตำบลที่อยู่ของบุคคลที่ออกหมาย เรียก
ให้มา
- (๔) เหตุที่ต้องเรียกผู้นั้นมา
- (๕) สถานที่ วันเดือนปีและเวลาที่จะให้ผู้นั้นไปถึง
- (๖) ลายมือชื่อและประทับตราของศาล หรือลายมือ
ชื่อและตำแหน่งเจ้าพนักงานผู้ออกหมาย

มาตรา ๕๔ ในการกำหนดวันและเวลาที่จะให้มาตาม
หมายเรียกนั้น ให้พึงระลึกถึงระยะทางใกล้ไกล เพื่อให้ผู้
ถูกเรียกมีโอกาสมาถึงตามวันเวลาดำหนดในหมาย

มาตรา ๕๕ การส่งหมายเรียกแก่ผู้ต้องหา จะส่งให้
แก่บุคคลผู้อื่นซึ่งมิใช่สามีภริยา ญาติหรือผู้ปกครองของผู้
รับหมายรับแทนนั้นไม่ได้

มาตรา ๕๖ เมื่อบุคคลที่รับหมายเรียกอยู่ต่างท้องที่กับ
ท้องที่ซึ่งออกหมาย เป็นหมายศาลก็ให้ส่งไปศาล เป็น
หมายพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจให้ส่งยังพนักงานฝ่าย
ปกครองหรือตำรวจที่มีอำนาจออกหมายเรียกซึ่งผู้ถูกเรียก
อยู่ในท้องที่ เมื่อศาลหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ
ได้รับหมายเช่นนั้นแล้ว ก็ให้สลักหลังหมายแล้วจัดการส่ง
แก่ผู้รับต่อไป

หมวด ๒

หมายอาญา

ส่วนที่ ๑

หลักทั่วไป

มาตรา ๕๗ ภายใต้งค์กับแห่งบทบัญญัติในมาตรา ๓๘,
๓๙, ๔๐, ๔๒ และ ๕๔ แห่งประมวลกฎหมายนี้ จะจับ จัง

เล่ม ๕๒ หน้า ๖๓๖ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๔๗๘

จำคุกหรือคั่นในที่ระโหฐานหาตัวคนหรือสิ่งของ ต้องมี
หมายอาญาสำหรับการนั้น

บุคคลที่ต้องขังหรือจำคุกตามหมายศาล จะปล่อยไปได้
ก็เมื่อมีหมายปล่อยของศาล

มาตรา ๕๘ เจ้าพนักงานและศาลมีอำนาจออกหมาย
อาญาได้ภายในเขตอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าเป็นหมายจับผู้ต้องหาที่มีไว้ในอำนาจศาล
ได้แก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่

(๒) ถ้าเป็นหมายจับจำเลยหรือผู้ต้องหาที่อยู่ในอำนาจ
ศาล ได้แก่ศาล

(๓) ถ้าเป็นหมายคั่น ได้แก่ศาลหรือพนักงานฝ่าย
ปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่

(๔) ถ้าเป็นหมายขัง จำคุกหรือปล่อย ได้แก่ศาล

มาตรา ๕๙ เจ้าพนักงานหรือศาลผู้มีอำนาจออกหมาย
จับ หมายคั่นหรือหมายขัง จะออกหมายนั้นโดยพลการ
หรือโดยมีผู้ร้องขอก็ได้

ในกรณีที่มีผู้ร้องขอ เจ้าพนักงานหรือศาลผู้ออกหมาย
จะต้องสอบให้ปรากฏเหตุผลสมควรที่จะออกหมายนั้นเสีย

ก่อน เหตุผลนี้จะได้มาจากคำแจ้งความโดยสาบานตัวหรือจากพฤติการณ์อย่างอื่นก็ได้

มาตรา ๖๐ หมายถึง คั้น ขัง จำคุกหรือปล่อยต้องทำเป็นหนังสือและมีข้อความดังต่อไปนี้

(๑) สถานที่ที่ออกหมาย

(๒) วันเดือนปีที่ออกหมาย

(๓) เหตุที่ต้องออกหมาย

(๔) (ก) ในกรณีออกหมายจับ ต้องระบุชื่อหรือรูปพรรณของบุคคลที่จะจับ

(ข) ในกรณีออกหมายขัง จำคุกหรือปล่อย ต้องระบุชื่อบุคคลที่จะถูกขัง จำคุกหรือปล่อย

(ค) ในกรณีออกหมายคั้น ให้ระบุสถานที่ที่จะคั้นและชื่อหรือรูปพรรณบุคคล หรือลักษณะสิ่งของที่ต้องการคั้น กำหนดวันเวลาที่จะทำการคั้น และชื่อกับตำแหน่งของเจ้าพนักงานผู้จะทำการคั้นนั้น

(๕) (ก) ในกรณีออกหมายจับ หมายถึงหรือหมายคั้น ให้ระบุความผิด

(ข) ในกรณีออกหมายจำคุก ให้ระบุความผิดและกำหนดโทษตามคำพิพากษา

(ค) ในกรณีออกหมายจับหรือจำคุก ให้ระบุสถานที่ซึ่งจะให้ขังหรือจำคุก

(ง) ในกรณีออกหมายปล่อย ให้ระบุเหตุที่ให้ปล่อย

(๖) ลายมือชื่อและประทับตราของศาล หรือลายมือชื่อและตำแหน่งของเจ้าพนักงานผู้ออกหมาย

มาตรา ๖๑ ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๕๗ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจและหน้าที่จัดการให้เป็นไปตามหมายอาญา ซึ่งได้มอบหรือส่งมาให้จัดการภายในอำนาจของเขา

หมายอาญาใดซึ่งศาลได้ออกหรือสลักหลัง จะมอบหรือส่งไปยังพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งอยู่ภายในเขตอำนาจของศาลตั้งระบุในหมาย หรือแก่หัวหน้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจประจำจังหวัดหรืออำเภอซึ่งจะให้จัดการให้เป็นไปตามหมายนั้นก็ได้

ในกรณีหลังเจ้าพนักงานผู้ได้รับหมายต้องรับผิดชอบในการจัดการตามหมายนั้น จะจัดการเองหรือสั่งให้เจ้าพนักงานรองลงไปจัดการให้ก็ได้ หรือจะมอบหรือส่ง

สำเนาหมายอันรับรองว่าถูกต้องให้แก่พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจคนอื่นซึ่งมีหน้าที่จัดการตามหมายซึ่งตนได้รับนั้น ก็ได้ ถ้าหมายนั้นได้มอบหรือส่งให้แก่เจ้าพนักงานตั้งแต่ สองนายขึ้นไป เจ้าพนักงานจะจัดการตามหมายนั้นแยกกัน หรือร่วมกันก็ได้

หมายอาญาใดซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้น ผู้ใหญ่เป็นผู้ออก เจ้าพนักงานนั้นจะจัดการตามหมายด้วย ตนเองภายในเขตอำนาจหรือจะจัดการให้เป็นไปตามบัญญัติ ไว้ในวรรค ๒ และ ๓ ก็ได้

มาตรา ๖๒ ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติทั้งหลายใน ประมวลกฎหมายนี้ซึ่งว่าด้วยการจับและค้น เจ้าพนักงานผู้ จัดการตามหมายนั้นต้องแจ้งข้อความในหมายให้แก่ผู้เกี่ยวข้องทราบ และถ้ามีคำขอร้อง ให้ส่งหมายนั้นให้เขาตรวจดู การแจ้งข้อความในหมาย การส่งหมายให้ตรวจดูและ วันเดือนปีที่จัดการเช่นนั้นให้บันทึกไว้ในหมายนั้น

มาตรา ๖๓ เมื่อเจ้าพนักงานได้จัดการตามหมายอาญา แล้ว ให้บันทึกรายละเอียดในการจัดการนั้น ถ้าจัดการตาม

หมายไม่ได้ ให้บันทึกพฤติการณ์ไว้ แล้วให้ส่งบันทึกนั้น ไปยังเจ้าหน้าที่ผู้ออกหมายโดยเร็ว

มาตรา ๖๔ ถ้าบุคคลที่มีชื่อในหมายอาญาถูกจับ หรือ บุคคลหรือสิ่งของที่มีหมายให้ค้นได้ค้นพบแล้ว ถ้าสามารถ จะทำได้ ก็ให้ส่งบุคคลหรือสิ่งของนั้นโดยด่วนไปยังผู้ออก หมายเว้นแต่จะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๖๕ ถ้าบุคคลที่ถูกจับตามหมายหลบหนีหรือมีผู้ ช่วยให้หนีไปได้ เจ้าพนักงานผู้จับมีอำนาจติดตามจับกุม ผู้นั้นโดยไม่ต้องมีหมายอีก

ส่วนที่ ๒

หมายจับ

มาตรา ๖๖ เหตุที่จะออกหมายจับได้มีดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อผู้ต้องหาซึ่งถูกสงสัยโดยมีเหตุอันควร หรือ จำเลยเป็นผู้ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง

(๒) เมื่อความผิดที่ผู้ต้องหาถูกสงสัยโดยมีเหตุอันควร หรือที่จำเลยถูกฟ้องนั้น มีอัตราโทษอย่างสูงตั้งแต่สามปี ขึ้นไป

(๓) เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งไม่ได้ถูกควบคุมหรือขังอยู่ ไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควรก็ดี ได้หนีไปก็ดี มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานโดยทางตรงหรือทางอ้อมก็ดี

(๔) เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งถูกปล่อยชั่วคราว มิสามารถทำสัญญาประกันให้จำนวนเงินสูงกว่าเดิม หรือหาหลักประกันมาเพิ่มหรือให้ดีกว่าเดิมตามมาตรา ๑๑๕

มาตรา ๖๗ จะออกหมายจับบุคคลที่ยังไม่รู้จักชื่อก็ได้ แต่ต้องบอกรูปพรรณของผู้นั้นให้ละเอียดเท่าที่จะทำได้

มาตรา ๖๘ หมายจับคงใช้ได้อยู่นกว่าจะจับได้ เว้นแต่ความผิดอาญาตามหมายนั้น ขาดอายุความหรือเจ้าพนักงานหรือศาลผู้ออกหมายนั้นได้ถอนหมายค้น

ส่วนที่ ๓

หมายค้น

มาตรา ๖๕ เหตุที่จะออกหมายค้นได้มีดังต่อไปนี้

(๑) เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งจะเป็นพยานหลักฐานประกอบการสอบสวน ได้ส่วนมูลฟ้องหรือพิจารณา

(๒) เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือ
ได้มาโดยผิดกฎหมาย หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช่หรือ
ตั้งใจจะใช่ ในการกระทำความผิด

(๓) เพื่อพบและช่วยบุคคลซึ่งได้ถูกหน่วงเหนี่ยวหรือ
กักขังโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

(๔) เพื่อพบบุคคลซึ่งมีหมายให้จับ

(๕) เพื่อพบและยึดสิ่งของตาม คำพิพากษาหรือตาม
คำสั่งศาล ในกรณีที่จะพบหรือจะยึดโดยวิธีอื่นไม่ได้แล้ว

มาตรา ๗๐ หมายถึง ออกเพื่อพบ และจับบุคคลนั้น
ห้ามมิให้ออก เว้นแต่จะมีหมายจับบุคคลนั้นด้วย และเจ้า
พนักงานซึ่งจะจัดการตามหมายค้นนั้นต้องมีหมายค้นและ
หมายจับ

ส่วนที่ ๔

หมายจับ หมายจำคุก หมายปล่อย

มาตรา ๗๑ เมื่อจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้มาแล้ว ใน
ระยะใดระหว่างสอบสวน ได้สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา
ศาลจะออกหมายจับผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ก็ได้

ในระหว่างสอบสวนพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนมีอำนาจยื่นคำร้องขอให้ศาลออกหมายจับตามความในมาตรา ๘๗

ในระหว่างไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาศาลจะออกหมายจับโดยผลการหรือโดยโจทก์ยื่นคำร้องก็ได้

หมายจับคงใช้ได้อยู่นกว่าศาลจะได้เพิกถอน โดยออกหมายปล่อยหรือออกหมายจำคุกแทน

มาตรา ๙๒ หมายปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งต้องขังอยู่ตามหมายศาล ให้ออกในกรณีต่อไปนี้

- (๑) เมื่อศาลสั่งปล่อยชั่วคราว
- (๒) เมื่อพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนขอให้ศาลปล่อย โดยเห็นว่าไม่จำเป็นต้องขังไว้ระหว่างสอบสวน
- (๓) เมื่อพนักงานอัยการร้องต่อศาลว่าได้ยุติการสอบสวนแล้ว โดยอ้างไม่ฟ้องผู้ต้องหา
- (๔) เมื่อพนักงานอัยการไม่ฟ้องผู้ต้องหาในเวลาที่ศาลกำหนด
- (๕) เมื่อศาลไต่สวนมูลฟ้องแล้วเห็นว่าคดีไม่มีมูลและสั่งให้ยกฟ้อง เว้นแต่เมื่อโจทก์ร้องขอและศาลเห็นสมควรให้ขังจำเลยไว้ระหว่างอุทธรณ์ฎีกา

(๖) เมื่อโจทก์ถอนฟ้องหรือมีการยอมความในคดีความผิดต่อส่วนตัว หรือเมื่อศาลพิจารณาแล้วพิพากษาหรือมีคำสั่งให้ยกฟ้อง เว้นแต่ศาลเห็นสมควรให้ขังจำเลยไว้ระหว่างอุทธรณ์ฎีกา

(๗) เมื่อศาลพิพากษาให้ลงโทษจำเลยอย่างอื่นซึ่งไม่ใช่โทษประหารชีวิต จำคุกหรือให้อยู่ภายใน เขตต์ที่อันมีกำหนด ถ้าโทษอย่างอื่นนั้นเป็นโทษปรับเมื่อจำเลยได้เสียค่าปรับแล้ว หรือศาลให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีกำหนดวันเพื่อให้จำเลยหาเงินค่าปรับมาชำระต่อศาล

มาตรา ๗๓ คดีใดอยู่ระหว่างอุทธรณ์ฎีกา ถ้าจำเลยต้องควบคุมหรือขังมาแล้วเท่ากับหรือเกินกว่ากำหนดจำคุกหรือกำหนดจำคุกแทนตามคำพิพากษา ให้ศาลออกหมายปล่อยจำเลย เว้นแต่จะเห็นสมควรเป็นอย่างอื่นในกรณีที่โจทก์อุทธรณ์ฎีกาในทำนองขอให้เพิ่มโทษ

มาตรา ๗๔ ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๗๓ และ ๑๕๕ วรรค ๒ เมื่อผู้ใดต้องคำพิพากษาให้จำคุกหรือประหารชีวิต หรือจะต้องจำคุกแทนค่าปรับ ให้ศาลออกหมายจำคุกผู้นั้นไว้

มาตรา ๗๕ เมื่อผู้ต้องคำพิพากษาให้จำคุกถูกจำครบกำหนดแล้ว หรือได้รับพระราชทานอภัยโทษให้ปล่อย หรือมีคำวินิจฉัยให้ปล่อยตัวไปโดยมีเงื่อนไข หรือมีกฎหมายยกเว้นโทษ หรือโทษจำคุกนั้นหมดไปโดยเหตุอื่น ให้ศาลออกหมายปล่อยผู้นั้นไป

มาตรา ๗๖ หมายถึง หมายถึงจำคุก หรือหมายปล่อยต้องจัดการตามนั้นโดยพลัน

ลักษณะ ๕

จับ ขัง จำคุก คืน ปล่อยชั่วคราว

หมวด ๑

จับ ขัง จำคุก

มาตรา ๗๗ หมายถึงใช้ได้ทั่วราชอาณาจักร

การจัดการตามหมายจับนั้น จะจัดการตามสำเนาหมายอันรับรองว่าถูกต้องแล้ว หรือตามโทรเลขแจ้งว่าได้ออกหมายแล้วก็ได้ แต่ในกรณีหลังให้ส่งหมายหรือสำเนาอันรับรองแล้วไปยังเจ้าพนักงานผู้จัดการตามหมายโดยพลัน

มาตรา ๗๘ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะจับผู้ใดโดยไม่มีหมายจับนั้นไม่ได้ เว้นแต่ในกรณีต่อไปนี้

(๑) เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้าตั้งบัญญัติไว้ ในมาตรา ๘๐

(๒) เมื่อพบบุคคลนั้น กำลังพยายามกระทำความผิด หรือพบโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะกระทำความผิดโดยมีเครื่องมือ อาวุธหรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจใช้ในการกระทำความผิด

X (๓) เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดมาแล้วและจะหลบหนี

(๔) เมื่อมีผู้ขอให้จับโดยแจ้งว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิด และแจ้งด้วยว่าได้ร้องทุกข์ไว้ตามระเบียบแล้ว

X เมื่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่จับด้วยตนเองไม่ต้องมีหมาย แต่ต้องเป็นในกรณีที่อาจออกหมายจับได้ หรือจับได้ตามประมวลกฎหมายนี้

มาตรา ๗๘ ราษฎรจะจับผู้อื่นไม่ได้เว้นแต่จะเข้าอยู่ในเกณฑ์แห่งมาตรา ๘๒ หรือเมื่อผู้นั้นกระทำความผิดซึ่งหน้า และความผิดนั้นได้ระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายนี้ด้วย

วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๗๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๖๕๗

มาตรา ๘๐ ที่เรียกว่าความผิดซึ่งหน้านั้น ได้แก่ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ หรือพบในอาการใดซึ่งแทบจะไม่มี ความสงสัยเลยว่าเขาได้กระทำผิดมาแล้วสุด ๆ

อย่างไรก็ดี ความผิดอาชญาต้องระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายนี้ ให้ถือว่าความผิดนั้นเป็นความผิดซึ่งหน้าในกรณีดังนี้

(๑) เมื่อบุคคลหนึ่งถูกไล่จับตั้งผู้กระทำโดยมีเสียงร้องเอะอะ

(๒) เมื่อพบบุคคลหนึ่งแทบจะทันทีทันใดหลังจากการกระทำผิดในถิ่นแถวใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุ นั้นและมีสิ่งของที่ได้มาจากการกระทำผิด หรือมีเครื่องมือ อาวุธหรือวัตถุอย่างอื่นอันสันนิษฐานได้ว่าได้ใช้ในการกระทำผิด หรือมีร่องรอยพฤษเห็นประจักษ์ที่เสื้อผ้าหรือเนื้อตัวของผู้นั้น

มาตรา ๘๑ จะมีหมายจับหรือไม่ก็ตาม ห้ามมิให้จับ

(๑) ในที่ระโหฐาน เว้นแต่จะได้ทำตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายนี้อันว่าด้วยการค้นในที่ระโหฐาน

(๒) ในพระราชวัง หรือในที่ซึ่งพระมหากษัตริย์ พระมเหสี หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ประทับหรืออยู่ นอก

จากจะได้ รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
ก่อน

มาตรา ๘๒ เจ้าพนักงานผู้จัดการตามหมายจับ จะขอ
ความช่วยเหลือจากบุคคลใกล้เคียงเพื่อจัดการตามหมายนั้น
ก็ได้ แต่จะบังคับให้ ผู้ใดช่วยโดยอาจเกิดอันตรายแก่เขา
นั้นไม่ได้

มาตรา ๘๓ ในการจับนั้น เจ้าพนักงานหรือราษฎรซึ่ง
ทำการจับต้องแจ้งแก่ผู้ที่จะถูกจับนั้นว่าเขาต้องถูกจับ แล้ว
สั่งให้ ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานฝ่ายปกครองหรือ
ตำรวจพร้อมด้วยผู้จับ แต่ถ้าจำเป็นก็ให้ จับตัวไป

ถ้าบุคคลซึ่งจะถูกจับขัดขวางหรือจะขัดขวางการจับ หรือ
หลบหนีหรือพยายามจะหลบหนี ผู้ทำการจับมีอำนาจใช้
วิธีหรือความป้องกันทั้งหลายเท่าที่ เหมาะแก่พฤติการณ์แห่ง
เรื่องในการจับผู้นั้น

มาตรา ๘๔ เจ้าพนักงานหรือราษฎรผู้ทำการจับต้องเอา
ตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ
โดยทันที และเมื่อถึงที่นั้นแล้ว ถ้ามีหมายจับก็ให้เอาออก
อ่านให้ ผู้ถูกจับฟัง ทั้งให้แจ้งเหตุที่จับนั้นด้วย

พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งมีผู้นำผู้ถูกจับมาส่ง นั้นจะควบคุมผู้ถูกจับไว้ หรือปล่อยชั่วคราวก็ได้ เมื่อจับ โดยมีหมายให้รายงานต่อไปยังเจ้าหน้าที่ซึ่งออกหมายนั้น ถ้าเจ้าหน้าที่ซึ่งออกหมายต้องการตัว ก็ให้จัดการส่งผู้ถูกจับ ไปให้

ถ้าราษฎรเป็นผู้จับให้บันทึกชื่อ อาชีพ ที่อยู่ของผู้จับ อีกทั้งข้อความและพฤติการณ์แห่งการจับนั้นไว้ แล้วให้ผู้จับลงลายมือชื่อกำกับไว้เป็นสำคัญ

ในกรณีที่จำเป็น เจ้าพนักงานหรือราษฎรที่ทำการจับจะ จัดการพยาบาลผู้ถูกจับเสียก่อนนำตัวไปส่งตามมาตรฐานก็ได้

มาตรา ๘๕ เจ้าพนักงานผู้จับหรือรับตัวผู้จับไว้ มี อำนาจค้นตัวผู้ต้องหา และยึดสิ่งของต่าง ๆ ที่อาจใช้เป็น พยานหลักฐานได้

การค้นนั้นจักต้องทำโดยสุภาพ ถ้าค้นผู้หญิงต้องให้ หญิงอื่นเป็นผู้ค้น

สิ่งของใดที่ยึดไว้เจ้าพนักงานมีอำนาจยึดไว้จนกว่าคดีถึง ที่สุด เมื่อเสร็จคดีแล้วก็ให้ คืนแก่ผู้ต้องหาหรือแก่ผู้อื่น ซึ่งมีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของนั้น เว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๘๖ ห้ามมิให้ใช้วิธีควบคุมผู้ถูกจับเกินกว่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันมิให้เขาหนีเท่านั้น

มาตรา ๘๗ ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี ในกรณีซึ่งเป็นการผิดลหุโทษ จะควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้เท่าเวลาที่จะถามคำให้การและที่จะรู้ตัวว่าเป็นใคร และที่อยู่ของเขายู่ที่ไหนเท่านั้น เว้นแต่เจ้าพนักงานจะเห็นว่าถ้าปล่อยไปจะหลบหนี

ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับมาถึงที่ทำการของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ แต่มิให้นับเวลาเดินทางที่นำตัวผู้ถูกจับมาศาลรวมเข้าในกำหนดเวลาสี่สิบแปดชั่วโมงนั้นด้วย ในกรณีที่มิเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวน หรือมีเหตุจำเป็น อย่างอื่นจะยึดเวลาเกินกว่าสี่สิบแปดชั่วโมงก็ได้เท่าเหตุจำเป็น แต่มิให้เกินสิบห้าวัน

ถ้าเกิดความจำเป็นที่จะควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่ากำหนดเวลาในวรรคก่อน เพื่อให้การสอบสวนเสร็จสิ้น ให้ส่งผู้ต้องหามาศาล ให้พนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนยื่นคำร้องต่อศาลขอหมายจับผู้ต้องหานั้นไว้

วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๓๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๖๕๑

ในกรณีความผิด อาญา ที่ได้กระทำลงมีอัตราโทษ จำคุก
อย่างสูงไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาทหรือ
ทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังได้หนึ่งเดือนมีกำหนดไม่เกิน
สิบห้าวัน

ในคดีอย่างอื่นศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติด ๆ กันได้
แต่คราวหนึ่งต้องไม่เกินสิบห้าวัน และรวมกันทั้งหมดต้อง
ไม่เกินสามเดือนเป็นอย่างช้า

ในกรณีที่กำหนดการสั่งขังหมดไป ให้ศาลออกหมาย
ปล่อยผู้ต้องหา เว้นแต่พนักงานอัยการได้ฟ้องผู้ต้องหา
หรือพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนได้ขอให้ขังต่อ
ไปอีก

มาตรา ๘๘ นับแต่เวลาที่ยื่นฟ้องจำเลยที่ต้องขังตาม
หมายศาล ๆ จะขังจำเลยต่อไปหรือปล่อยชั่วคราวก็ได้

มาตรา ๘๙ หมายขังหรือหมายจำคุกต้องจัดการให้เป็น
ไปตามนั้นในเขตต์ของศาลซึ่งออกหมาย

มาตรา ๙๐ เมื่อมีการอ้างว่าบุคคลใดต้องถูกควบคุมหรือ
ขังโดยผิดกฎหมายหรือถูกจำคุกผิดจากคำพิพากษาของศาล
บุคคลเหล่านั้นมีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ปล่อย ก็

- (๑) บุคคลที่ถูกเข้าเช่นนั้น
- (๒) สามภรรยา หรือญาติของผู้นั้น หรือผู้มีประโยชน์
เกี่ยวข้อง

(๓) พนักงานอัยการ

(๔) ผู้บัญชาการเรือนจำหรือพัสดี

เมื่อได้รับคำสั่งดังนั้น ให้ศาลหมายเรียกเจ้าพนักงาน
หรือบุคคลอื่นซึ่งก่อให้เกิดการควบคุม ชัง หรือจำคุก และ
ผู้ที่ถูกควบคุม ชัง หรือจำคุกมาพร้อมกัน ถ้าเป็นที่พอใจศาล
ว่าการควบคุมหรือการชังนั้นผิดกฎหมายหรือการจำคุกนั้นผิด
จากคำพิพากษา ก็ให้ศาลส่งปล่อยตัวผู้นั้นไป

หมวด ๒

คั่น

มาตรา ๕๑ ให้นำบทบัญญัติแห่งมาตรา ๔๑ (๒) มา
บังคับในเรื่องคั่นโดยอนุโลม

มาตรา ๕๒ ห้ามมิให้คั่นในที่ระโหฐานโดยไม่มีหมายคั่น
เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้คั่น และใน
กรณีต่อไปนี้

- (๑) เมื่อมีเสียงร้องให้ช่วยมาจากข้างในที่ระโหฐาน

(๒) เมื่อปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำลงในที่
ระโหฐาน

(๓) เมื่อบุคคลที่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้า ขณะที่ถูก
ไล่จับหนีเข้าไปหรือมีเหตุอันแน่นแฟ้นควรสงสัยว่าได้เข้า
ไปซุกซ่อนตัวอยู่ในที่ระโหฐานนั้น

(๔) เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าสิ่งของที่ได้มาโดย
การกระทำผิดได้ซ่อนหรืออยู่ในนั้น ประกอบทั้งต้องมีเหตุ
อันควรเชื่อว่าเป็นจากการเห็นข้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้
สิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายเสียก่อน

(๕) เมื่อที่ระโหฐานนั้นผู้จะต้องถูกจับ เป็นเจ้าบ้าน
และการจับนั้นมีหมายจับหรือจับตามมาตรา ๗๘

เมื่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ค้นด้วย
ตนเองไม่ต้องมีหมายค้นก็ได้ แต่ต้องเป็นในกรณีที่อาจออก
หมายค้นหรือค้นได้ตามประมวลกฎหมายนี้

มาตรา ๘๓ ห้ามมิให้ทำการค้นบุคคลใดในที่สาธารณะ
สถาน เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น
ในเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นมีสิ่งของในความครอบ
ครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งได้มาโดย
การกระทำความผิดหรือซึ่งมีไว้เป็นความผิด

มาตรา ๕๔ ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ทำการค้นในที่ระโหฐาน สิ่งเจ้าของหรือคนอยู่ในนั้นหรือผู้รักษาสถานที่ซึ่งจะค้น ให้อยอมให้เข้าไปโดยมิหวงห้าม อีกทั้งให้ความสะดวกตามสมควรทุกประการในอันที่จะจัดการตามหมาย ทั้งนี้ให้พนักงานผู้นั้นแสดงหมาย หรือถ้าค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายก็ให้แสดงนามและตำแหน่ง

ถ้าบุคคลตั้งกล่าวในวรรคต้นมิยอมให้เข้าไป เจ้าพนักงานมีอำนาจใช้กำลังเพื่อเข้าไป ในกรณีจำเป็นจะเปิดหรือทำลายประตูบ้าน ประตูเรือน หน้าต่าง รั้วหรือสิ่งกีดขวางอย่างอื่นทำนองเดียวกันนั้นก็ไว้

มาตรา ๕๕ ในกรณีค้นหาสิ่งของที่หาย ถ้าพอทำได้ จะให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสิ่งของนั้นหรือผู้แทนของเขาไปกับเจ้าพนักงานในการค้นนั้นด้วยก็ได้

มาตรา ๕๖ การค้นในที่ระโหฐานต้องกระทำระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและตก มีข้อยกเว้นดังนี้

(๑) เมื่อลงมือค้นแต่ในเวลากลางวัน ถ้ายังไม่เสร็จจะค้นต่อไปในเวลากลางคืนก็ได้

วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๓๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๖๕๕

(๒) ในกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่งหรือซึ่งมีกฎหมายอื่นบัญญัติให้ค้นได้เป็นพิเศษ จะทำการค้นในเวลากลางคืนก็ได้

(๓) การค้นเพื่อจับผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญจะทำในเวลากลางคืนก็ได้ แต่ต้องมีอนุญาตพิเศษจากอธิบดีกรมตำรวจหรือข้าหลวงประจำจังหวัดเพื่อการค้นในจังหวัดนั้น ส่วนหัวหน้าในการค้นนั้น ต้องเป็นนายอำเภอหรือนายตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป

มาตรา ๕๗ ในกรณีที่ค้นโดยมีหมาย เจ้าพนักงานผู้มีชื่อในหมายค้นหรือผู้รักษาการแทนเท่านั้น มีอำนาจเป็นหัวหน้าไปจัดการให้เป็นไปตามหมายนั้น

มาตรา ๕๘ การค้นในที่ระโหฐานนั้นจะค้นได้แต่เฉพาะเพื่อหาตัวคนหรือสิ่งของที่ต้องการค้นเท่านั้น แต่มีข้อยกเว้นดังนี้

(๑) ในกรณีที่ค้นหาสิ่งของโดยไม่จำกัดสิ่ง เจ้าพนักงานผู้ค้นมีอำนาจยึดสิ่งของใด ๆ ซึ่งน่าจะใช้เป็นพยานหลักฐานเพื่อเป็นประโยชน์หรือยืนยันผู้ต้องหาหรือจำเลย

(๒) เจ้าพนักงานซึ่งทำการค้นมีอำนาจจับบุคคลหรือสิ่งของอื่นในที่ค้นนั้นได้ เมื่อมีหมายอีกต่างหาก หรือในกรณีความผิดซึ่งหน้า

มาตรา ๘๘ ในการคั่นนั้น เจ้าพนักงานต้องพยายาม
มิให้มีการเสียหายและกระจัดกระจายเท่าที่จะทำได้

มาตรา ๑๐๐ ถ้ามีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลซึ่งอยู่ในที่
ซึ่งคั่นหรือจะถูกคั่น จะขัดขวางถึงกับทำให้การคั่นไร้ผล
เจ้าพนักงานผู้คั่นมีอำนาจเอาตัวผู้นั้นควบคุมไว้หรือให้อยู่ใน
ความดูแลของเจ้าพนักงานในขณะที่ทำกรคั่น เท่าที่จำเป็น
เพื่อมิให้ขัดขวางถึงกับทำให้การคั่นนั้นไร้ผล

ถ้ามีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นได้เอาสิ่งของที่ต้อง
การพบชุกซ่อนในร่างกาย เจ้าพนักงานผู้คั่นมีอำนาจค้นตัวผู้
นั้นได้ตั้งบัญญัติไว้ตามมาตรา ๘๕

มาตรา ๑๐๑ สิ่งของซึ่งยึดได้ในการคั่น ให้ห่อหรือ
บรรจุหีบห่อตีตราไว้หรือให้ทำเครื่องหมายไว้เป็นสำคัญ

มาตรา ๑๐๒ การคั่นในที่ระโหฐานนั้น ก่อนลงมือ
คั่นให้เจ้าพนักงานผู้คั่นแสดงความบริสุทธิ์เสียก่อน และ
เท่าที่สามารถจะทำได้ให้คัดต่อหน้าผู้ครอบครองสถานที่หรือ
บุคคลในครอบครัวยของผู้นั้น หรือถ้าหาบุคคลเช่นกล่าวนั้น
ไม่ได้ ก็ให้คัดต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคนซึ่งเจ้า
พนักงานได้ขอร้องมาเป็นพยาน

วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๗๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๖๕๗

การค้นที่อยู่หรือสำนักงานของผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งถูกควบคุมหรือขังอยู่ที่ทำต่อหน้าผู้ยื่น ถ้าผู้ยื่นไม่สามารถหรือไม่ตั้งใจมากำกับ จะทำให้ผู้แทนหรือให้พยานมากำกับก็ได้ ถ้าผู้แทนหรือพยานไม่มี ให้ค้นต่อหน้าบุคคลในครอบครัวหรือต่อหน้าพยานตั้งกล่าวในวรรคก่อน

สิ่งของใดที่ยึดได้ต้องให้ผู้ครอบครองสถานที่ บุคคลในครอบครัว ผู้ต้องหา จำเลย ผู้แทนหรือพยานดูเพื่อให้รับรองว่าถูกต้อง ถ้าบุคคลเช่นกล่าวนั้นรับรองหรือไม่ยอมรับรองก็ให้บันทึกไว้

มาตรา ๑๐๓ ให้เจ้าพนักงานผู้ค้นบันทึกรายละเอียดแห่ง การ ค้น และ สิ่ง ของ ที่ ค้น ได้ นั้น ต้อง มี บัญชี รายละเอียดไว้

บันทึก การ ค้น และ บัญชี สิ่ง ของ นั้น ให้ อ่าน ให้ ผู้ครอบครองสถานที่ บุคคลในครอบครัว ผู้ต้องหา จำเลย ผู้แทนหรือพยานฟัง แล้วแต่กรณี แล้วให้ผู้ยื่นลงลายมือชื่อรับรองไว้

มาตรา ๑๐๔ เจ้าพนักงานที่ค้นโดยมีหมาย ต้องรับส่งบันทึกและบัญชีตั้งกล่าวในมาตราก่อนพร้อมด้วย สิ่ง ของ

เล่ม ๕๒ หน้า ๖๕๘ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๓๘

ที่ยึดมา ถ้าพอจะส่งได้ ไปยังผู้ออกหมายหรือเจ้าพนักงาน
อื่นตามที่กำหนดไว้ในหมาย

ในกรณีที่ยึดโดยไม่มีหมายโดยเจ้าพนักงานอื่นซึ่งไม่ใช่
พนักงานสอบสวน ให้ส่งบันทึก บัญชีและสิ่งของไปยัง
พนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ใดซึ่งต้องการส่งเหล่านั้น

มาตรา ๑๐๕ จดหมาย ไปรษณีย์บัตร โทรเลข สิ่ง
พิมพ์หรือเอกสารอื่นซึ่งส่งทางไปรษณีย์และโทรเลข จาก
หรือถึงผู้ต้องหาหรือจำเลย และยังมีได้ส่ง ถ้าเจ้าหน้าที่
ต้องการเพื่อประโยชน์แห่งการสอบสวน ใต้สวนมูลฟ้อง
พิจารณาหรือการกระทำอย่างอื่นตามประมวลกฎหมายนี้ ให้
ขอคำสั่งจากศาลถึงเจ้าหน้าที่ไปรษณีย์โทรเลขให้ส่งเอกสาร
นั้นมา

ถ้าอธิบดีกรมตำรวจหรือข้าหลวงประจำจังหวัดเห็นว่า
เอกสารนั้นต้องการไว้เพื่อการตั้งกล่าวแล้ว ระหว่างที่ขอ
คำสั่งต่อศาลมีอำนาจขอให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายไปรษณีย์โทรเลข
เก็บเอกสารนั้นไว้ก่อน

บทบัญญัติแห่งมาตรานี้ไม่ใช้ถึงเอกสารโต้ตอบ ระหว่าง
ผู้ต้องหาหรือจำเลยกับทนายความของผู้นั้น

หมวด ๓

ปล่อยชั่วคราว

มาตรา ๑๐๖ คำร้องขอให้ปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกัน หรือมีประกัน หรือมีประกัน และหลักประกัน ไม่ว่าผู้นั้นต้องควบคุมหรือขังตามหมายศาลข้อมยื่นได้ โดยผู้ต้องหา จำเลยหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องดังนี้

(๑) เมื่อผู้ต้องหาถูกควบคุมอยู่และยังมีได้ถูกฟ้องต่อศาล ให้ยื่นต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณี

(๒) เมื่อผู้ต้องหาต้องขังตามหมายศาลและยังมีได้ถูกฟ้องต่อศาล ให้ยื่นคำร้องต่อศาลนั้น

(๓) เมื่อผู้ต้องหาถูกฟ้องแล้ว ให้ยื่นต่อศาลชั้นต้นที่ชำระคดีนั้น

(๔) ในระหว่างอุทธรณ์หรือฎีกา จะยื่นต่อศาลชั้นต้นที่ชำระคดีนั้นหรือจะยื่นต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาก็ได้

มาตรา ๑๐๗ เมื่อได้รับคำร้องให้ปล่อยชั่วคราว ให้เจ้าพนักงาน หรือ ศาล รับ สั่ง โดย อาศัย หลัก เกณฑ์ ใน กฎ หมายต่อไป

มาตรา ๑๐๘ ในการวินิจฉัยคำร้องให้ปล่อยชั่วคราว ให้ฟังพิจารณาข้อเหล่านี้ประกอบ

- (๑) ความหนักเบาแห่งข้อหา
- (๒) พยานหลักฐานที่นำมาสืบแล้วมีเพียงใด
- (๓) พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร
- (๔) เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด
- (๕) ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่
- X(๖) ภัยอันตราย หรือ ความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใดหรือไม่

(๗) ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องขังตามหมายศาล ถ้ามีคำคัดค้านของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือโจทก์ แล้วแต่กรณี ศาลพึงรับประกอบการวินิจฉัยได้

มาตรา ๑๐๙ ในคดีมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป ถ้ามีคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ศาลจะต้องถามพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือโจทก์ว่าจะคัดค้านประการใดหรือไม่

มาตรา ๑๑๐ ในคดีมีอัตราโทษจำคุกในอัตราอย่างสูงตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป ผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวต้องมีประกัน และจะมีหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้

ในคดีอย่างอื่นจะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลย หรือ มีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้

มาตรา ๑๑๑ เมื่อจะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลย ก่อนที่จะปล่อยไป ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยสาบานหรือปฏิญาณตนว่าจะมาตามนัดหรือหมายเรียก

มาตรา ๑๑๒ เมื่อจะปล่อยชั่วคราวโดยมีประกัน หรือ มีประกันและหลักประกัน ก่อนปล่อยไปให้ผู้ประกันหรือผู้เป็นหลักประกันลงลายมือชื่อในสัญญาประกันนั้น

ใน สัญญา ประกัน นอกจาก ข้อ ความ อย่าง อื่น อัน พึง มี ต้องมีข้อความดังนี้ด้วย

(๑) ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวหรือผู้ประกัน แล้วแต่กรณี จะปฏิบัติตามนัดหรือหมายเรียกของเจ้าพนักงานหรือศาล ซึ่งให้ปล่อยชั่วคราว

(๒) เมื่อผิดสัญญาจะจ่ายเงินจำนวนที่ระบุไว้

มาตรา ๑๑๓ เมื่อพนักงานสอบสวน หรือ พนักงาน อัยการสั่งปล่อยชั่วคราว สัญญาประกันนั้นใช้ได้ระหว่างสอบสวนหรือจนกว่าผู้ต้องหาถูกศาลสั่งขังระหว่างสอบสวนหรือตลอดไปจนถึงศาลประทับฟ้องเท่านั้น

เล่ม ๕๒ หน้า ๖๖๒ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๔๗๕

มาตรา ๑๑๔ เมื่อจะปล่อยชั่วคราวโดยให้มีประกัน และหลักประกันด้วย ก่อนปล่อยตัวไป ให้ผู้ร้องขอประกัน จัดหาหลักประกันมาตั้งต้องการ

หลักประกันมี ๓ ชนิด คือ

(๑) มีเงินสดมาวาง

(๒) มีหลักทรัพย์อื่นมาวาง

(๓) มีบุคคลมาเป็นหลักประกัน โดยแสดงหลักทรัพย์

มาตรา ๑๑๕ โดยความปรากฏต่อมา หรือเนื่องจาก กลฉ้อฉลหรือผิดหลง ปรากฏว่าสัญญาประกันต่ำไปหรือ หลักประกันไม่เพียงพอ เจ้าพนักงานหรือศาลมีอำนาจ เรียกผู้ที่เกี่ยวข้องกับสัญญาประกันมาพร้อมกัน ในกรณี แรกให้เปลี่ยนสัญญาประกันให้จำนวนเงินสูงขึ้น ในกรณี หลังให้เรียกหลักประกันเพิ่มหรือดีกว่าเดิม

ในกรณีที่ศาลปล่อยชั่วคราว และคดีขึ้นไปสู่ศาลสูง ๆ มีอำนาจ แก่ คำสั่งศาล ต่างให้ จำเลยทำ หรือ หาประกัน เป็น จำนวนเงินสูงขึ้น หรือถ้าเห็นว่าหลักประกันไม่เพียงพอจะ สั่งให้หาหลักประกันเพิ่มหรือดีกว่าเดิมก็ได้

มาตรา ๑๑๖ การขอดอนสัญญาประกันหรือขอดอนหลักประกัน ย่อมทำได้เมื่อผู้ทำสัญญามอบตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยคืนต่อเจ้าพนักงานหรือศาล

มาตรา ๑๑๗ เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยหนีหรือจะหลบหนี บุคคลซึ่งทำสัญญาประกันหรือเป็นหลักประกันอาจขอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุดจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น ถ้ามีสามารถจะขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานเช่นนั้นได้ทันเวลาที่ ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้เอง แล้วส่งไปยังพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุด และให้พนักงานนั้นรับจัดส่งผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นไปยังเจ้าพนักงานหรือศาล โดยคิดค่าพาหนะจากบุคคลนั้น

มาตรา ๑๑๘ เมื่อคดีถึงที่สุดหรือความรับผิดชอบตามสัญญาประกันหมดไป ตามมาตรา ๑๑๖ หรือโดยเหตุอื่น ให้คืนหลักประกันแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

มาตรา ๑๑๙ ในกรณีผิดสัญญาประกันต่อศาล ศาลมีอำนาจสั่งบังคับตามสัญญาประกันหรือตามที่ศาลเห็นควร

เล่ม ๕๒ หน้า ๖๖๔ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๓๗

โดยมิต้องฟ้อง แต่เมื่อศาลสั่งประการใดแล้ว ฝ่ายผู้ถูก
บังคับตามสัญญาประกันหรือพนักงานอัยการมีอำนาจอุทธรณ์
ฎีกาได้

ภาค ๒

สอบสวน

ลักษณะ ๑

หลักทั่วไป

มาตรา ๑๒๐ ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีใด
ต่อศาล โดยมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน

มาตรา ๑๒๑ พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนคดี
อาญาทั้งปวง

แต่ถ้าเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัว ห้ามมิให้ทำการสอบ
สวนเว้นแต่จะมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ

มาตรา ๑๒๒ พนักงานสอบสวนจะไม่ทำการสอบสวน
ในกรณีต่อไปนี้ก็ได้

(๑) เมื่อผู้เสียหายขอความช่วยเหลือ แต่ไม่ยอมร้อง
ทุกข์ตามระเบียบ

(๒) เมื่อผู้เสียหาย ฟ้อง คดี เสียเองโดยมิได้ร้องทุกข์
ก่อน

(๓) เมื่อมีหนังสือกล่าวโทษเป็นบัตรสนเท่ห์ หรือ
บุคคลที่กล่าวโทษด้วยปากไม่ยอมบอกว่าเขาคือใคร หรือ
ไม่ยอมลงลายมือชื่อในคำกล่าวโทษหรือบันทึกคำกล่าวโทษ

มาตรา ๑๒๓ ผู้เสียหายอาจร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนได้

คำร้องทุกข์นั้น ต้องปรากฏ ชื่อ และที่อยู่ของผู้ร้องทุกข์
ลักษณะแห่งความผิด พฤติการณ์ต่าง ๆ ที่ความผิดนั้นได้
กระทำลง ความเสียหายที่ได้รับและชื่อหรือรูปพรรณของผู้
กระทำผิดเท่าที่จะบอกได้

คำร้องทุกข์นี้จะทำเป็น หนังสือ หรือร้อง ด้วยปาก ก็ได้
ถ้าเป็นหนังสือต้องมีวันเดือนปีและลายมือชื่อของผู้ร้องทุกข์
ถ้าร้องด้วยปาก ให้พนักงานสอบสวนบันทึกไว้ ลงวันเดือน
ปีและลงลายมือชื่อผู้บันทึกกับผู้ร้องทุกข์ในบันทึกนั้น

มาตรา ๑๒๔ ผู้เสียหายจะร้องทุกข์ต่อพนักงานฝ่าย
ปกครองหรือตำรวจ ซึ่งมีตำแหน่งหน้าที่รองหรือเหนือพนักงาน
สอบสวน และเป็นผู้ซึ่งมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยตามกฎหมายก็ได้

เมื่อมีหนังสือร้องทุกข์ยื่นต่อเจ้าพนักงาน เช่นกล่าวแล้ว ให้รับจัดการส่งไปยังพนักงานสอบสวน และจะจดหมาย เหตุอะไรไปบ้างเพื่อประโยชน์ของพนักงานสอบสวนก็ได้

เมื่อมีคำร้องทุกข์ด้วยปากให้รับจัดการให้ผู้เสียหายไป พบกับพนักงานสอบสวน เพื่อจดบันทึกคำร้องทุกข์นั้นตั้ง บัญญัติในมาตราก่อน ในกรณีเร่งร้อนเจ้าพนักงานนั้นจะจด บันทึกเสียเองก็ได้ แต่แล้วให้รับส่งไปยังพนักงานสอบสวน และจะจดหมายเหตุอะไรไปบ้างเพื่อประโยชน์ของ พนักงานสอบสวนก็ได้

มาตรา ๑๒๕ เมื่อพนักงานสอบสวน หรือพนักงาน ฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ได้กระทำการสืบสวนหรือสอบสวน ไปทั้งหมดหรือแต่ส่วนหนึ่งส่วนใดตามคำขอร้องให้ช่วยเหลือ ให้ตกเป็นหน้าที่ของพนักงานนั้นจัดการให้มีคำร้องทุกข์ตาม ระเบียบ ตามบทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๒๓ และ ๑๒๔

มาตรา ๑๒๖ ผู้ร้องทุกข์จะแก้คำร้องทุกข์ระยะใด หรือ จะถอนคำร้องทุกข์เสียเมื่อใดก็ได้

ในคดีซึ่งมิใช่ความผิดต่อส่วนตัว การถอนคำร้องทุกข์ เช่นนั้นย่อมไม่ตัดอำนาจพนักงานสอบสวนที่จะสอบสวน หรือพนักงานอัยการที่จะฟ้องคดีนั้น

มาตรา ๑๒๗ ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๒๓ ถึง ๑๒๖ มาบังคับโดยอนุโลมในเรื่องคำกล่าวโทษ

เจ้าพนักงาน ผู้มีหน้าที่รับ คำกล่าวโทษ จะไม่บันทึก คำกล่าวโทษในกรณีต่อไปนี้ก็ได้

(๑) เมื่อผู้กล่าวโทษไม่ยอมแจ้งว่าเขาคือใคร

(๒) เมื่อคำกล่าวโทษเป็นบัตรสนเท่ห์

คำกล่าวโทษซึ่งบันทึกแล้วแต่ผู้กล่าวโทษยอมลงลายมือชื่อ เจ้าพนักงานผู้รับคำกล่าวโทษจะไม่จัดการแก้คำกล่าวโทษนั้นก็ได้

มาตรา ๑๒๘ พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้เจ้าพนักงานอื่นทำการแทน ดังต่อไปนี้

(๑) การใดในการสอบสวนอยู่นอกเขตอำนาจของตน มีอำนาจส่งประเด็นไปให้พนักงานสอบสวน ซึ่งมีอำนาจทำการนั้นจัดการได้

(๒) การใดเป็นสิ่งเล็กน้อยในการสอบสวน ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของตน ไม่ว่าจะทำเองหรือจัดการตามประเด็น มีอำนาจสั่งให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาทำแทนได้ แต่ทั้งนี้เมื่อประมวลกฎหมายนี้ หรือ กฎหมายอื่น มิได้ เจาะจงให้ทำด้วยตนเอง

มาตรา ๑๒๕ ให้ทำการสอบสวนรวมทั้งการชันสูตรพลิกศพ ในกรณีที่ความตายเป็นผลแห่งการกระทำผิดอาญา ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้ อันว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ ถ้าการชันสูตรพลิกศพยังไม่เสร็จ ห้ามมิให้ฟ้องผู้ต้องหาไปยังศาล

ลักษณะ ๒

การสอบสวน

หมวด ๑

การสอบสวนสามัญ

มาตรา ๑๓๐ ให้เริ่มการสอบสวนโดยมีชักช้า จะทำการในที่ใด เวลาใด แล้วแต่จะเห็นสมควร โดยผู้ต้องหาไม่จำเป็นต้องอยู่ด้วย

มาตรา ๑๓๑ ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิด เท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา และเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพยานผู้เห็นความผิด

มาตรา ๑๓๒ เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมหลักฐาน ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) ตรวจตัวผู้เสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอม หรือตรวจตัวผู้ต้องหา หรือตรวจสิ่งของหรือที่ทางอันสามารถจะใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ให้รวมทั้งทำภาพถ่าย แผนที่ หรือภาพวาด จำลอง หรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือหรือลายเท้า กับให้บันทึก รายละเอียด ทั้ง หลาย ซึ่ง น่าจะ กระทำให้คดี แจ่มกระจ่างขึ้น

(๒) ค้นเพื่อพบสิ่งของ ซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำผิด หรือได้ ใช้หรือสงสัยว่าได้ ใช้ในการกระทำผิด หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยค้น

(๓) หมายถึงบุคคลซึ่งครอบครองสิ่งของ ซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่บุคคลที่ถูกหมายเรียกไม่จำเป็นต้องมาเอง เมื่อจัดส่งสิ่งของมาตามหมายแล้ว ให้ถือเสมือนว่าได้ปฏิบัติตามหมาย

(๔) ยึดไว้ซึ่งสิ่งของที่ค้นพบหรือส่งมาดังกล่าวไว้ในอนุมาตรา (๒) และ (๓)

มาตรา ๑๓๓ พนักงานสอบสวนมีอำนาจออกหมายเรียกผู้เสียหายหรือบุคคลใดซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่าย่อม

เล่ม ๕๒ หน้า ๖๗๐ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๔๗๘

ของเขาอาจเป็นประโยชน์แก่คดีให้ มาตามเวลาและสถานที่
ในหมาย แล้วให้ถามปากคำบุคคลนั้นไว้

การถามปากคำนั้นพนักงานสอบสวนจะให้ ผู้ให้ถ้อยคำ
สาบานหรือปฏิญาณตัวเสียก่อนก็ได้ และต้องปฏิบัติตามบท
บัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยพะยานบุคคล

ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนตักเตือน พุดให้ท้อใจหรือ
ใช้กลอุบายอื่นเพื่อป้องกันมิให้บุคคลใดให้ถ้อยคำ ซึ่งอยาก
จะให้ด้วยความเต็มใจ

มาตรา ๑๓๔ เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียก หรือส่งตัวมา หรือ
เข้าหาพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏว่าผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อ
หน้าเจ้าพนักงานเป็นผู้ต้องหา ให้ถามชื่อตัว นามสกุล ชาติ
มังคับ บิดามารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิด และแจ้งข้อ
หาให้ทราบ และต้องบอกให้ทราบก่อนว่า ถ้อยคำที่ผู้ต้อง
หากล่าวนั้นอาจใช้เป็นพะยานหลักฐานยืนยันเขาในการพิจารณา
ได้ เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใด ก็ให้จัดคำให้การไว้
ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลย ก็ให้บันทึกไว้

มาตรา ๑๓๕ ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำหรือจัดให้
ทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการล่อลวง หรือขู่เข็ญ หรือให้สัญญา

กับผู้ต้องหาเพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างใด ๆ ในเรื่องที่ต้อง
หาหน

มาตรา ๑๓๖ พนักงานสอบสวนจะจับและควบคุม หรือ
จัดการให้จับหรือควบคุมผู้ต้องหาหรือบุคคลใดซึ่งในระหว่าง
สอบสวนปรากฏว่าเป็นผู้กระทำความผิด หรือจะปล่อยชั่วคราว
โดยไม่มีประกันเลย หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลัก
ประกันด้วย หรือปล่อยไปตามบทบัญญัติแห่งประมวล
กฎหมายนี้ในเรื่องนั้น ๆ ก็ได้

มาตรา ๑๓๗ พนักงานสอบสวนขณะทำการอยู่ในบ้าน
เรือนหรือในสถานที่อื่น ๆ มีอำนาจสั่งมิให้ผู้ใดออกไปจาก
ที่นั้น ๆ ชั่วเวลาเท่าที่จำเป็น

มาตรา ๑๓๘ พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนเอง
หรือส่งประเด็น ไปสอบสวนเพื่อทราบความเป็นมาแห่งชีวิต
และความประพฤติอันเป็นอาชญาของผู้ต้องหา แต่ต้องแจ้ง
ให้ผู้ต้องหาทราบข้อความทุกข้อที่ได้มา

มาตรา ๑๓๙ ให้พนักงานสอบสวนบันทึกการสอบสวน
ตามหลักทั่วไปในประมวลกฎหมายนี้อันว่าด้วยการสอบสวน
และให้เอาบันทึก เอกสารอันซึ่งได้มา อีกทั้งบันทึกและ

เล่ม ๕๒ หน้า ๖๗๒ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๓๘

เอกสารทั้งหลายซึ่งเจ้าพนักงานอันผู้สอบสวนคดีเดียวกันนั้น
ส่งมารวมเข้าสำนวนไว้

เอกสารที่ยื่นเป็นพยานให้รวมเข้าสำนวน ถ้าเป็นสิ่ง
ของอย่างอื่นให้ทำบัญชีรายละเอียดรวมเข้าสำนวนไว้

มาตรา ๑๕๐ เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการ
สอบสวน เห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้ว ให้จัดการอย่าง
หนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดและความ
ผิดนั้นมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี ให้พนักงาน
สอบสวนจัดการสอบสวน และบันทึกเหตุทั้งต้นไว้ แล้ว
ให้ส่งบันทึกพร้อมทั้งสำนวนไปยังพนักงานอัยการ

ถ้าอัตราโทษอย่างสูงเกินกว่าสามปี ให้พนักงานสอบสวน
ส่งสำนวนไปยัง พนักงานอัยการ พร้อมทั้ง ความเห็นที่
ควรให้จัดการสอบสวน

ถ้าพนักงานอัยการสั่งให้งด หรือให้ทำการสอบสวน
ต่อไป ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามนั้น

(๒) ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิด ให้ใช้บัญญัติในสำนวน
ต่อไป

วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๓๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๖๓๓

มาตรา ๑๔๑ ถ้าตัวผู้กระทำความผิด แต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้ เมื่อได้ความตามทางสอบสวนอย่างใด ให้ทำความเห็นว่าจะสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องส่งไปพร้อมกับสำนวนยังพนักงานอัยการ

ถ้าพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยว่าจะสั่งไม่ฟ้อง ให้ยุติการสอบสวนโดยสั่งไม่ฟ้อง และให้แจ้งคำสั่งนี้ให้พนักงานสอบสวนทราบ

ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าควรสอบสวนต่อไป ก็ให้ส่งพนักงานสอบสวนปฏิบัติเช่นนั้น

ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าควรสั่งฟ้อง ก็ให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้ตัวผู้ต้องหา ถ้าผู้ต้องหาอยู่ต่างประเทศ ให้พนักงานอัยการจัดการเพื่อขอให้ส่งตัวข้ามแดนมา

มาตรา ๑๔๒ ถ้าตัวผู้กระทำความผิดและผู้นั้นถูกควบคุม หรือขังอยู่ หรือปล่อยชั่วคราวหรือเชื่อว่าคงได้ตัวมาเมื่อออกหมายเรียก ให้พนักงานสอบสวนทำความเห็นตามท้องสำนวนการสอบสวน ว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องส่งไปยังพนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวน

ในกรณีที่เสนอความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ส่งแต่สำนวนพร้อมด้วยความเห็นไปยังพนักงานอัยการ ส่วนตัวผู้ต้องหาให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจปล่อยหรือปล่อยชั่วคราว ถ้าผู้ต้องหาถูกขังอยู่ ให้ขอเองหรือขอให้พนักงานอัยการขอต่อศาลให้ปล่อย

ในกรณีที่เสนอความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนพร้อมกับผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ เว้นแต่ผู้ต้องหานั้นถูกขังอยู่แล้ว

แต่ถ้าเป็นความผิด ซึ่งพนักงานสอบสวนเปรียบเทียบได้ และผู้กระทำความผิดได้ปฏิบัติตามเปรียบเทียบนั้นแล้ว ให้บันทึกการเปรียบเทียบนั้นไว้ แล้วส่งไปให้พนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวน

มาตรา ๑๕๓ เมื่อได้รับความเห็นและสำนวนจากพนักงานสอบสวนดังกล่าวในมาตราก่อน ให้พนักงานอัยการปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่มีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ออกคำสั่งไม่ฟ้องหรือสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนต่อไป หรือสั่งฟ้อง และแจ้งให้พนักงานสอบสวนส่งผู้ต้องหามาเพื่อฟ้องต่อไปแล้วแต่กรณี

(๒) ในกรณีที่มีความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้ออกคำสั่งฟ้องและฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้สั่งไม่ฟ้อง

ในกรณีหนึ่งกรณีใดข้างต้น พนักงานอัยการมีอำนาจ

(ก) สั่งตามที่เห็นควร ให้พนักงานสอบสวนส่งพยานคนใดมาให้ซักถามเพื่อส่งต่อไป

(ข) วินิจฉัยว่าควรปล่อยผู้ต้องหา ปล่อยชั่วคราว ควบคุมไว้หรือขอให้ศาลขังแล้วแต่กรณี และจัดการหรือสั่งการให้เป็นไปตามนั้น

ในคดีฆาตกรรม ซึ่งผู้ตายถูกเจ้าพนักงานฆ่าตายในเวลากระทำการตามหน้าที่ อธิบดีกรมอัยการหรือผู้รักษากรแทนเท่านั้นมีอำนาจออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องเจ้าพนักงานผู้ทำให้ตายนั้น

มาตรา ๑๕๔ ในกรณีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้อง ถ้าความผิดนั้นเป็นความผิดซึ่งอาจเปรียบเทียบได้ ถ้าเห็นสมควรพนักงานอัยการมีอำนาจตั้งต่อไปนี้

(๑) สั่งให้พนักงานสอบสวนพยายามเปรียบเทียบคดีนั้น แทนการที่จะส่งผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ

(๒) เมื่อผู้ต้องหาถูกส่งมายังพนักงานอัยการแล้ว สั่งให้ส่งผู้ต้องหาพร้อมด้วยสำนวนกลับไปยังกรมสอบสวนให้พยายามเปรียบเทียบคดีนั้น หรือถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้พนักงานสอบสวนอื่นที่มีอำนาจจัดการเปรียบเทียบให้ก็ได้

มาตรา ๑๔๕ ในกรณีที่มิใช่คำสั่งไม่ฟ้อง และคำสั่งนั้นไม่ใช่ของอธิบดีกรมอัยการ ถ้าในจังหวัดพระนครและธนบุรีให้รับส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งไป เสนออธิบดีกรมตำรวจหรือรองอธิบดีกรมตำรวจ ถ้าในจังหวัดอื่นให้รับส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งไป เสนอข้าหลวงประจำจังหวัด แต่ทั้งนี้มิได้ตัดอำนาจพนักงานอัยการที่จะจัดการอย่างใดแก่ผู้ต้องหาตั้งบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๓

ในกรณีที่รองอธิบดีกรมตำรวจหรืออธิบดีกรมตำรวจในจังหวัดพระนครและธนบุรีหรือข้าหลวงประจำจังหวัดในจังหวัดอื่นแย้งคำสั่งของพนักงานอัยการ ให้ส่งสำนวนพร้อมกับความเห็นที่แย้งกันไปยังอธิบดีกรมอัยการ เพื่อชี้ขาดในกำหนดเดือนหนึ่งนับแต่วันรับสำนวน แต่ถ้าคดีจะขาดอายุความหรือมีเหตุอย่างอื่นอันจำเป็นจะต้องรีบฟ้อง ก็ให้ฟ้องคดีนั้นตามความเห็นของรองอธิบดีกรมตำรวจหรืออธิบดีกรมตำรวจหรือข้าหลวงประจำจังหวัดไปก่อน

วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๓๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๖๓๗

บทบัญญัติในมาตรานี้ให้นำมาบังคับในการที่พนักงานอัยการจะอุทธรณ์ฎีกาหรือถอนฟ้อง ถอนอุทธรณ์และถอนฎีกาโดยอนุโลม

มาตรา ๑๔๖ ให้แจ้งคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีให้ผู้ต้องหาและผู้ร้องทุกข์ทราบ ถ้าผู้ต้องหาถูกควบคุมหรือขังอยู่ให้จัดการปล่อยตัวไปหรือขอให้ศาลปล่อยแล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๔๗ เมื่อมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีแล้ว ห้ามมิให้มีการสอบสวนเกี่ยวกับบุคคลนั้นในเรื่องเดียวกันนั้นอีก เว้นแต่จะได้พยานหลักฐานใหม่อันสำคัญแก่คดี ซึ่งน่าจะทำให้ศาลลงโทษผู้ต้องหาผู้นั้นได้

หมวด ๒

การชันสูตรพลิกศพ

มาตรา ๑๔๘ เมื่อปรากฏแน่ชัด หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใดตายโดยผิดธรรมชาติ ให้มีการชันสูตรพลิกศพ เว้นแต่การประหารชีวิตโดยเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย การตายโดยผิดธรรมชาตินั้นคือ

(๑) ฆ่าตัวตาย

- (๒) ถูกผู้อื่นทำให้ตาย
- (๓) ถูกสัตว์ทำร้ายตาย
- (๔) ตายโดยอุบัติเหตุ
- (๕) ตายโดยยังมีปรากฏเหตุ

มาตรา ๑๔๕ ความตายผิดธรรมชาติเกิดมีขึ้นทันทีใด ให้เป็นหน้าที่ของสามีภริยา ญาติ มิตรสหายหรือผู้ปกครอง ของผู้ตายที่รู้เรื่องการตายเช่นนั้นจัดการตั้งต่อไป

- (๑) เก็บศพไว้คนที่ซึ่งพบนั้นเองเพียงเท่าที่จะทำได้
- (๒) ไปแจ้งความแก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ โดยเร็วที่สุด

หน้าที่ดังกล่าวในวรรคต้นนี้มีตลอดถึงผู้อื่น ซึ่งได้พบ ศพในที่ซึ่งไม่มีสามีภริยา ญาติ มิตรสหายหรือผู้ปกครอง ของผู้ตายอยู่ในที่นั้นด้วย

ผู้ใดละเลยไม่กระทำหน้าที่ดังบัญญัติไว้ในมาตรานี้ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินร้อยบาท

มาตรา ๑๕๐ ให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้น อยู่กับแพทย์ประจำตำบลหรือแพทย์อื่น เป็นผู้ชันสูตร พลิกศพโดยเร็ว และให้ทำบันทึกรายละเอียดแห่งการ ชันสูตรนั้นไว้

ถ้าความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานในขณะปฏิบัติราชการตามหน้าที่ การชันสูตรพลิกศพนั้นต้องกระทำพร้อมด้วยผู้พยานนายหนึ่งของศาลชั้นต้น ซึ่งท้องที่ที่ทำการชันสูตรนั้นอยู่ในเขตต์

ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนแจ้งแก่ผู้มีหน้าที่ไปทำการชันสูตรพลิกศพทราบ

มาตรา ๑๕๑ ในเมื่อมีการจำเป็นเพื่อพบเหตุของการตาย เจ้าพนักงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพมีอำนาจสั่งให้ผ่าศพแล้วแยกธาตุส่วนใด หรือจะให้ส่งทั้งศพหรือบางส่วนไปยังแพทย์หรือพนักงานแยกธาตุของรัฐบาลก็ได้

มาตรา ๑๕๒ ให้แพทย์หรือพนักงานแยกธาตุของรัฐบาลปฏิบัติดังนี้

(๑) ทำรายงานถึงสภาพของศพ หรือส่วนของศพตามที่พบเห็นหรือตามที่ปรากฏจากการตรวจพร้อมทั้งความเห็นในเรื่องนั้น

(๒) แสดงเหตุที่ตายเท่าที่จะทำได้

(๓) ลงวันเดือนปีและลายมือชื่อในรายงาน แล้วจัดการส่งไปยังเจ้าพนักงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพ

มาตรา ๑๕๓ ถ้าศพฝังไว้แล้ว ให้ผู้ชันสูตรพลิกศพ จัดให้ชุดศพขึ้นเพื่อตรวจดู เว้นแต่จะเห็นว่าไม่จำเป็น หรือจะเป็นอันตรายแก่นามัยของประชาชน

มาตรา ๑๕๔ ให้ผู้ชันสูตรพลิกศพทำความเข้าใจเป็น หนังสือแสดงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด ถ้าตายโดยคนทำร้าย ให้กล่าวว่ามีใคร หรือสงสัยว่าใครเป็นผู้กระทำผิดเท่าที่จะทราบได้

มาตรา ๑๕๕ ให้นำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายนี้ อันว่าด้วย การสอบสวน มาใช้แก่การชันสูตรพลิกศพโดย อนุโลม

มาตรา ๑๕๖ ให้ส่งสำนวนชันสูตรพลิกศพในกรณี ที่ ความตายมิได้เป็นผลแห่งการกระทำผิดอาญาไปยังข้าหลวง ประจำจังหวัด

ภาค ๓

วิธีพิจารณาในศาลชั้นต้น

ลักษณะ ๑

ฟ้องคดีอาญาและไต่สวนมูลฟ้อง

มาตรา ๑๕๗ การฟ้องคดีอาญาให้ยื่นฟ้องต่อศาลใด ศาลหนึ่งที่มีอำนาจตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือ กฎหมายอื่น

วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๓๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๖๘๑

มาตรา ๑๕๘ พ้องต้องทำเป็นหนังสือ และมี

(๑) ชื่อศาลและวันเดือนปี

(๒) คดีระหว่างผู้ใดโจทก์ผู้ใดจำเลย และฐานความผิด

(๓) ตำแหน่งพนักงานอัยการผู้เป็นโจทก์ ถ้าราษฎรเป็นโจทก์ให้ใส่ชื่อตัว นามสกุล อายุ ที่อยู่ ชาติและ บังคับ

(๔) ชื่อตัว นามสกุล ที่อยู่ ชาติและบังคับของ จำเลย

(๕) การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำผิด ข้อเท็จจริง และรายละเอียดที่เกี่ยวกับ เวลาและสถานที่ซึ่ง เกิดการกระทำนั้นๆ อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้อด้วย พอสมควรเท่าที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี

ในคดีหมิ่นประมาท ถ้อยคำพูด หนังสือ ภาพขีดเขียน หรือสิ่งอื่นอันเกี่ยวกับชื่อหมิ่นประมาท ให้กล่าวไว้โดย บริบูรณ์หรือติดมาท้ายฟ้อง

(๖) อ้างมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่น นั้นเป็นความผิด

(๗) ลายมือชื่อโจทก์ ผู้เรียง ผู้เขียนหรือพิมพ์ฟ้อง

มาตรา ๑๕๕ ถ้าจำเลยเคยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษ เพราะได้กระทำความผิดมาแล้ว เมื่อโจทก์ต้องการให้เพิ่มโทษจำเลยฐานไม่เชื่อฟัง ให้กล่าวมาในฟ้อง

ถ้ามิได้ขอเพิ่มโทษมาในฟ้อง ก่อนมีคำพิพากษาศาลชั้นต้น โจทก์จะยื่นคำร้องขอเพิ่มเติมฟ้อง เมื่อศาลเห็นสมควรจะอนุญาตก็ได้

มาตรา ๑๖๐ ความผิดหลายกระทงจะรวมในฟ้องเดียวกันก็ได้ แต่ให้แยกกระทงเรียงเป็นลำดับกันไป

ความผิดแต่ละกระทงจะถือว่าเป็นข้อหาแยกจากข้อหาอื่นก็ได้ ถ้าศาลเห็นสมควรจะสั่งให้แยกสำนวนพิจารณาความผิดกระทงใดหรือหลายกระทงต่างหาก และจะสั่งเช่นนั้นก่อนพิจารณาหรือในระหว่างพิจารณาก็ได้

มาตรา ๑๖๑ ถ้าฟ้องไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ให้ศาลสั่งโจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้อง หรือยกฟ้องหรือไม่ประทับฟ้อง

โจทก์มีอำนาจอุทธรณ์คำสั่งเช่นนั้นของศาล

มาตรา ๑๖๒ ถ้าฟ้องถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ให้ศาลจัดการส่งต่อไป

วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๓๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๖๘๓

(๑) ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ ให้ไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าคดีนั้นพนักงานอัยการไต่ฟ้องจำเลยโดยข้อหาอย่างเดียวกันด้วยแล้ว ให้จัดการตามอนุมาตรา (๒)

(๒) ในคดีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องก่อนก็ได้

ในกรณีที่มีการไต่สวนมูลฟ้องตั้งกล่าวแล้ว ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพ ให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณา

มาตรา ๑๖๓ เมื่อมีเหตุอันควร โจทก์มีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้องก่อนมีคำพิพากษาศาลชั้นต้น ถ้าศาลเห็นสมควรจะอนุญาตหรือจะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องเสียก่อนก็ได้ เมื่ออนุญาตแล้วให้ส่งสำเนาแก้ฟ้องหรือฟ้องเพิ่มเติมแก้จำเลยเพื่อแก้ และศาลจะสั่งแยกสำนวนพิจารณาฟ้องเพิ่มเติมนั้นก็ได้

เมื่อมีเหตุอันควร จำเลยอาจยื่นคำร้องขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมคำให้การของเขาก่อนศาลพิพากษา ถ้าศาลเห็นสมควรอนุญาต ก็ให้ส่งสำเนาแก้โจทก์

มาตรา ๑๖๔ คำร้องขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้องนั้น ถ้าจะทำให้จำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้คดี ห้ามมิให้ศาล

อนุญาต แต่การแก้ฐานความผิดหรือรายละเอียดซึ่งต้อง
แถลงในฟ้องก็ดี การเพิ่มเติมฐานความผิดหรือรายละเอียด
ซึ่งมิได้กล่าวไว้ก็ดี ไม่ว่าจะทำเช่นนี้ในระยะเวลาใดระหว่าง
พิจารณาในศาลชั้นต้น มิให้ถือว่าทำให้จำเลยเสียเปรียบ
เว้นแต่จำเลยได้หลงต่อสู้ในข้อที่ผิดหรือที่มิได้กล่าวไว้

มาตรา ๑๖๕ ในคดีซึ่งพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ใน
วันไต่สวนมูลฟ้องให้จำเลยมาหรือคุมตัวมาศาล ให้ศาล
ส่งสำเนาฟ้องแก่จำเลยรายตัวไป เมื่อศาลเชื่อว่าเป็น
จำเลยจริงแล้ว ให้อ่านและอธิบายฟ้องให้ฟัง และถามว่า
ได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง คำ
ให้การของจำเลยให้จดไว้ ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การ ก็ให้
ศาลจดรายงานไว้ และดำเนินการไต่สวนมูลฟ้องต่อไป

จำเลยไม่มีอำนาจนำพยานมาสืบในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง
แต่ขั้นนี้ไม่เป็นการตัดสิทธิในการที่จำเลยจะมีทนายมาช่วย
เหลือ

ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ ศาลมีอำนาจไต่สวนมูลฟ้อง
ลับหลังจำเลย ให้ศาลส่งสำเนาฟ้องแก่จำเลยรายตัวไป
กับแจ้งวันนัดไต่สวนให้จำเลยทราบ จำเลยจะมาฟังการ
ไต่สวนมูลฟ้องหรือไม่ก็ได้ ถ้ามาจะมีทนายเพื่อช่วยเหลือ

วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๓๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๖๘๕

ชก้านพะยานโจทก์ก็ได้ ห้ามมิให้ศาลถามคำให้การจำเลย และก่อนที่ศาลประทับฟ้องมิให้ถือว่าจำเลยอยู่ในฐานะเช่นนั้น

มาตรา ๑๖๖ ถ้าโจทก์ไม่มาตามกำหนดนัด ให้ศาลยกฟ้องเสีย แต่ถ้าศาลเห็นว่ามิเหตุสมควรจึงมาไม่ได้ จะส่งเลื่อนคดีไปก็ได้

คดีที่ศาลได้ยกฟ้องดังกล่าวแล้ว ถ้าโจทก์มาร้องภายในสิบห้าวัน นับแต่วันศาลยกฟ้องนั้น โดยแสดงให้เห็นว่ามีเหตุสมควรจึงมาไม่ได้ ก็ให้ศาลยกคดีนั้นขึ้นไต่สวนมูลฟ้องใหม่

ในคดีที่ศาลยกฟ้องดังกล่าวแล้ว จะฟ้องจำเลยในเรื่องเดียวกันนั้นอีกไม่ได้ แต่ถ้าศาลยกฟ้องเช่นนั้นในคดีซึ่งราษฎรเท่านั้นเป็นโจทก์ ไม่ตัดอำนาจพนักงานอัยการฟ้องคดีนั้นอีก เว้นแต่จะเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัว

มาตรา ๑๖๗ ถ้าปรากฏว่าคดีมีมูล ให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณาต่อไปเฉพาะกระทงที่มีมูล ถ้าคดีไม่มีมูล ให้พิพากษายกฟ้อง

เล่ม ๕๒ หน้า ๖๘๖ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๔๗๘

มาตรา ๑๖๘ เมื่อศาลประทับฟ้องแล้ว ให้ส่งสำเนาฟ้องให้แก่จำเลยรายตัวไป เว้นแต่จำเลยจะได้รับสำเนาฟ้องไว้ก่อนแล้ว

มาตรา ๑๖๙ เมื่อศาลประทับฟ้องแล้ว แต่ยังไม่ได้อำนาจมา ให้ศาลออกหมายเรียกหรือหมายจับมาแล้วแต่ควรอย่างไรเพื่อพิจารณาต่อไป

มาตรา ๑๗๐ คำสั่งของศาลที่ให้คดีมีมูลยอมเด็ดขาดแต่คำสั่งที่ว่าคดีไม่มีมูลนั้น โจทก์มีอำนาจอุทธรณ์ฎีกาได้ตามบทบัญญัติว่าด้วยลักษณะอุทธรณ์ฎีกา

ถ้าโจทก์ร้องขอศาลจะขังจำเลยไว้หรือปล่อยชั่วคราวระหว่างอุทธรณ์ฎีกาก็ได้

มาตรา ๑๗๑ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการสอบสวนและการพิจารณา เว้นแต่มาตรา ๑๗๕ มาบังคับแก่การไต่สวนมูลฟ้องโดยอนุโลม

ลักษณะ ๒

การพิจารณา

มาตรา ๑๗๒ การพิจารณาและสืบพยานในศาล ให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย เว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

เมื่อโจทก์หรือทนายโจทก์และจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาลแล้ว และศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริง ให้อ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง และถามว่าได้กระทำผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง คำให้การของจำเลยให้จัดไว้ ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การ ก็ให้ศาลจดรายงานไว้และดำเนินการพิจารณาต่อไป

มาตรา ๑๗๓ ในคดีอุกฉกรรจ์มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป และในคดีที่เต็กตามมาตรา ๕๖, ๕๗ และ ๕๘ แห่งกฎหมายลักษณะอาญาเป็นจำเลย ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการ ก็ให้ศาลตั้งทนายให้

มาตรา ๑๗๔ ก่อนนำพยานเข้าสืบ โจทก์มีอำนาจเปิดคดีเพื่อให้ศาลทราบคดีโจทก์ คือ แถลงถึงลักษณะของฟ้อง อีกทั้งพยานหลักฐานที่จะนำสืบ เพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลย เสร็จแล้วให้โจทก์นำพยานเข้าสืบ

เมื่อสืบพยานโจทก์แล้ว จำเลยมีอำนาจเปิดคดีเพื่อให้ศาลทราบคดีจำเลย โดย แถลงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายซึ่งตั้งใจอ้างอิง ทั้งแสดงพยานหลักฐานที่จะนำสืบ เสร็จแล้วให้จำเลยนำพยานเข้าสืบ

เมื่อสืบพะยานจำเลยเสร็จแล้ว โจทก์และจำเลยมีอำนาจแถลงปิดคดีของตนด้วยปาก หรือหนังสือหรือทั้งสองอย่าง

ในระหว่างพิจารณา ถ้าศาลเห็นว่าไม่จำเป็นต้องสืบพะยานหรือทำการอะไรอีก จะสั่งดพะยานหรือการนั้นเสียก็ได้

มาตรา ๑๗๕ เมื่อโจทก์สืบพะยานเสร็จแล้ว ถ้าเห็นสมควรศาลมีอำนาจเรียกสำนวนการสอบสวน จากพนักงานอัยการมาเพื่อประกอบการวินิจฉัยได้

มาตรา ๑๗๖ ในชั้นพิจารณาถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ก็ให้ศาลพิพากษาได้ เว้นแต่คดีซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป ศาลต้องฟังพะยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง

มาตรา ๑๗๗ ศาลมีอำนาจสั่งให้พิจารณาเป็นการลับเมื่อเห็นสมควรโดยผลการหรือโดยคำร้องขอของคู่ความฝ่ายใด แต่ต้องเพื่อประโยชน์แห่งความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันความลับอันเกี่ยวกับความปลอดภัยของประเทศมิให้ล่วงรู้ถึงประชาชน

วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๗๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๖๘๕

มาตรา ๑๗๘ เมื่อมีการพิจารณาเป็นการลับ บุคคลเหล่านี้เท่านั้นที่มีสิทธิอยู่ในห้องพิจารณาได้ คือ

- (๑) โจทก์และทนาย
- (๒) จำเลยและทนาย
- (๓) ผู้ควบคุมตัวจำเลย
- (๔) พยานและผู้ชำนาญการพิเศษ
- (๕) ตำม

(๖) บุคคลผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องและได้รับอนุญาตจากศาล

(๗) พนักงานศาลและเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยแก่ศาลแล้วแต่จะเห็นสมควร

มาตรา ๑๗๙ ภายใต้บังคับแห่งประมวลกฎหมายหรือกฎหมายอื่น ศาลจะดำเนินการพิจารณาตลอดไปจนเสร็จโดยไม่เลื่อนก็ได้

ถ้าพยานไม่มา หรือมีเหตุอันอันควรต้องเลื่อนการพิจารณา ก็ให้ศาลเลื่อนคดีไปตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๑๘๐ ให้นำบทบัญญัติเรื่องรักษาความเรียบร้อยในศาลในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาบังคับแก่

การพิจารณาคดีอาญาโดยอนุโลม แต่ห้ามมิให้สั่งให้จำเลย
ออกจากห้องพิจารณา เว้นแต่จำเลยขัดขวางการพิจารณา

มาตรา ๑๘๑ ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๓๕ และ ๑๖๖
มาบังคับแก่การพิจารณาโดยอนุโลม

ลักษณะ ๓

คำพิพากษาและคำสั่ง

มาตรา ๑๘๒ คดีที่อยู่ในระหว่างได้ส่วนมูลฟ้องหรือ
พิจารณา ถ้ามีคำร้องระหว่างพิจารณาดังนั้นมา ให้ศาลสั่งตาม
ที่เห็นควร เมื่อการพิจารณาเสร็จแล้ว ให้พิพากษาหรือสั่ง
ตามรูปความ

ให้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งในศาลโดยเปิดเผยในวัน
เสร็จการพิจารณา หรือภายในเวลาสามวันนับแต่เสร็จคดี
ถ้ามีเหตุอันสมควรจะเลื่อนไปพิพากษาวันอื่นก็ได้ แต่ต้อง
จดรายงานเหตุอันไว้

เมื่อศาลอ่านให้รู้ความฟังแล้ว ให้รู้ความลงลายมือชื่อ
ไว้ ถ้าเป็นความผิดของโจทก์ที่ไม่มา จะอ่านโดยโจทก์ไม่
อยู่ก็ได้ เมื่อจำเลยไม่อยู่ ศาลอาจจะยังไม่อ่านจนกว่าจะได้
ตัวจำเลยมา ถ้าจำเป็นจะออกหมายจับมาก็ได้ แม้ไม่ได้อ่าน

วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๓๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๖๕๑

จำเลยมาภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันนัดอ่านนัดแรก ศาลจะ
อ่านลับหลังจำเลยก็ได้

ในกรณีที่คำพิพากษาหรือคำสั่งต้องเลื่อนอ่านไปโดยขาด
จำเลยบางคน ถ้าจำเลยที่อยู่จะถูกปล่อย ให้ศาลมีอำนาจ
ปล่อยชั่วคราวระหว่างรออ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น

มาตรา ๑๘๓ คำพิพากษา หรือคำสั่งหรือความเห็น
แย้งต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้พิพากษาซึ่งนั่งพิจารณา
ผู้พิพากษาใดที่นั่งพิจารณา ถ้าไม่เห็นพ้องด้วย มีอำนาจทำ
ความเห็นแย้ง คำแย้งนี้ให้รวมเข้าสำนวนไว้

มาตรา ๑๘๔ ในการประชุมปรึกษาเพื่อมีคำพิพากษา
หรือคำสั่ง ให้อธิบดีผู้พิพากษา ข้าหลวงยุติธรรม หัวหน้า
ผู้พิพากษาในศาลนั้นหรือเจ้าของสำนวนเป็นประธาน ถ้าม
ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาที่ละคน ให้ออกความเห็นทุกประเด็น
ที่จะวินิจฉัย ให้ประธานออกความเห็นสุดท้าย การวินิจฉัย
ให้ถือตามเสียงข้างมาก ถ้าในปัญหาใดมีความเห็นแย้งกัน
เป็นสองฝ่ายหรือเกินกว่าสองฝ่ายขึ้นไป จะหาเสียง
ข้างมากมิได้ ให้ผู้พิพากษาซึ่งมีความเห็นเป็นผลร้ายแก่
จำเลยมากยอมเห็นด้วยผู้พิพากษาซึ่งมีความเห็นเป็นผลร้าย
แก่จำเลยน้อยกว่า

มาตรา ๑๘๕ ถ้าศาลเห็นว่าจำเลยมิได้กระทำผิดก็ดี การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดก็ดี คดีขาดอายุความแล้วก็ดี มีเหตุตามกฎหมายที่จำเลยไม่ควรต้องรับโทษก็ดี ให้ศาลยกฟ้องโจทก์ปล่อยจำเลยไป แต่ศาลจะสั่งขังจำเลยไว้หรือปล่อยชั่วคราวระหว่างคดียังไม่ถึงที่สุดก็ได้

เมื่อศาลเห็นว่าจำเลยได้กระทำผิด และไม่มีกรยกเว้นโทษตามกฎหมาย ให้ศาลลงโทษแก่จำเลยตามความผิด แต่เมื่อเห็นสมควรศาลจะปล่อยจำเลยชั่วคราวระหว่างคดียังไม่ถึงที่สุดก็ได้

มาตรา ๑๘๖ คำพิพากษาหรือคำสั่งต้องมีข้อสำคัญเหล่านี้เป็นอย่างน้อย

- (๑) ชื่อศาลและวันเดือนปี
- (๒) คดีระหว่างใครโจทก์ใครจำเลย
- (๓) เรื่อง
- (๔) ข้อหาและคำให้การ
- (๕) ข้อเท็จจริงซึ่งพิจารณาได้ความ
- (๖) เหตุผลในการตัดสินทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย
- (๗) บทมาตราที่ยกขึ้นปรับ

วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๓๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๖ ๕๓

---

(๘) คำชี้ขาดให้ยกฟ้องหรือลงโทษ

(๙) คำวินิจฉัยของศาลในเรื่องของกลางหรือในเรื่อง
ฟ้องทางแพ่ง

คำพิพากษาในคดีที่เกี่ยวกับความผิดลหุโทษ ไม่จำเป็นต้อง
มีอนุมาตรา (๔) (๕) และ (๖)

มาตรา ๑๘๓ คำสั่งระหว่างพิจารณาอย่างน้อยต้องมี

(๑) วันเดือนปี

(๒) เหตุผลตามกฎหมายในการสั่ง

(๓) คำสั่ง

มาตรา ๑๘๔ คำพิพากษาหรือคำสั่งมีผลตั้งแต่วันที่ได้อ่าน
ในศาลโดยเปิดเผยเป็นต้นไป

มาตรา ๑๘๕ เมื่อจำเลยซึ่งต้องคำพิพากษาให้ลงโทษ
เป็นคนยากจนขอสำเนาคำพิพากษาซึ่งรับรองว่าถูกต้อง ให้
ศาลคัดสำเนาให้หนึ่งฉบับโดยไม่คิดค่าธรรมเนียม

มาตรา ๑๘๖ ห้ามมิให้แก้ไขคำพิพากษาหรือคำสั่งซึ่ง
อ่านแล้ว นอกจากแก้ถ้อยคำที่เขียนหรือพิมพ์ผิดพลาด

มาตรา ๑๕๑ เมื่อเกิดสงสัยในการบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง ถ้าบุคคลใดที่มีประโยชน์เกี่ยวข้องกับร้องต่อศาลซึ่งพิพากษาหรือสั่ง ให้ศาลนั้นอธิบายให้แจ่มแจ้ง

มาตรา ๑๕๒ ห้ามมิให้พิพากษาหรือสั่งเกินคำขอหรือที่มีได้กล่าวในฟ้อง

ถ้าศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในการพิจารณาต่างกับข้อเท็จจริงดังที่กล่าวในฟ้อง ให้ศาลยกฟ้องคดีนั้น

ถ้าศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงบางข้อดังกล่าวในฟ้องและตามที่ปรากฏในทางพิจารณา ไม่ใช่เป็นเรื่องที่โจทก์ประสงค์ให้ลงโทษ ห้ามมิให้ศาลลงโทษจำเลยในข้อเท็จจริงนั้น ๆ

ถ้าศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงตามฟ้องนั้น โจทก์สืบสม แต่โจทก์อ้างฐานความผิดหรือบทมาตราผิด ศาลมีอำนาจลงโทษจำเลยตามฐานความผิดที่ถูกต้องได้

ถ้าความผิดตามที่ฟ้องนั้นรวมการกระทำหลายอย่าง แต่ละอย่างอาจเป็นความผิดได้อยู่ในตัวเอง ศาลจะลงโทษจำเลยในการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่พิจารณาได้ความก็ได้

ภาค ๔

อุทธรณ์และฎีกา

ลักษณะ ๑

อุทธรณ์

หมวด ๑

หลักทั่วไป

มาตรา ๑๕๓ คดีอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งศาลชั้นต้นในข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายให้อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์ เว้นแต่จะถูกห้ามอุทธรณ์โดยประมวลกฎหมายหรือกฎหมายอื่น

อุทธรณ์ทุกฉบับต้องระบุข้อเท็จจริงโดยย่อหรือข้อกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิงเป็นลำดับ

มาตรา ๑๕๔ ถ้ามีอุทธรณ์แต่ในปัญหาข้อกฎหมาย ในการวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายนั้น ๆ ศาลอุทธรณ์จะต้องฟังข้อเท็จจริงตามที่ศาลชั้นต้นวินิจฉัยมาแล้วจากพะยานหลักฐานในสำนวน

มาตรา ๑๕๕ ข้อกฎหมายที่ปวงอันคู่ความอุทธรณ์ร้องอ้างอิงให้แสดงไว้โดยชัดเจนในฟ้องอุทธรณ์ แต่ต้องเป็นข้อที่ได้ยกขึ้นมาว่ากันมาแล้วแต่ในศาลชั้นต้น

ข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย หรือที่เกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้อันว่าด้วยอุทธรณ์ เหล่านี้ผู้อุทธรณ์หรือศาลยกขึ้นอ้างได้ แม้ว่าไม่ได้ยกขึ้นในศาลชั้นต้นก็ตาม

มาตรา ๑๕๖ คำสั่งระหว่างพิจารณาที่ไม่ทำให้คดีเสร็จสำนวน ห้ามมิให้ผู้อุทธรณ์คำสั่งนั้นจนกว่าจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งในประเด็นสำคัญและมีอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นด้วย

มาตรา ๑๕๗ เหตุที่มีอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งฉบับหนึ่งแล้วหาเป็นผลตัดสิทธิผู้อื่นซึ่งมีสิทธิอุทธรณ์ จะอุทธรณ์ด้วยไม่

มาตรา ๑๕๘ อุทธรณ์นั้นให้ยื่นต่อศาลชั้นต้นในกำหนดสิบห้าวัน นับแต่วันอ่าน คำพิพากษาหรือคำสั่งให้จำเลยฟัง และให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๒๒๓ และ ๒๒๔ มาบังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕๙ ผู้อุทธรณ์ซึ่งต้องขังหรือต้องจำคุกอยู่ในเรือนจำ อาจยื่นอุทธรณ์ต่อพิสดายในกำหนดอายุอุทธรณ์

เมื่อได้รับอุทธรณ์นั้นแล้ว ให้พัสด้ออกใบรับให้แก่ผู้ยื่นอุทธรณ์ แล้วให้รับส่งอุทธรณ์นั้นไปยังศาลชั้นต้น

อุทธรณ์ฉบับใดที่ยื่นต่อพัสดุส่งไปถึงศาลเมื่อพ้นกำหนดอายุอุทธรณ์แล้ว ถ้าหากปรากฏว่าการส่งชักช้านั้นมิใช่เป็นความผิดของผู้ยื่นอุทธรณ์ ให้ถือว่าเป็นอุทธรณ์ที่ได้ยื่นภายในกำหนดอายุอุทธรณ์

มาตรา ๒๐๐ ให้ศาลส่งสำเนาอุทธรณ์ให้แก่อีกฝ่ายหนึ่ง แก่ภายในกำหนดเจ็ดวันนับแต่วันรับ

มาตรา ๒๐๑ เมื่อศาลส่งสำเนาอุทธรณ์แก่อีกฝ่ายหนึ่ง ไม่ได้ หรือได้รับแก่อุทธรณ์แล้วหรือพ้นกำหนดแก่อุทธรณ์แล้ว ให้ศาลรีบส่งสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์

มาตรา ๒๐๒ ผู้อุทธรณ์มีอำนาจยื่นคำร้องขอถอนอุทธรณ์ต่อศาลชั้นต้นก่อนส่งสำนวนไปศาลอุทธรณ์ ในกรณีเช่นนี้ศาลชั้นต้นส่งอนุญาตได้ เมื่อส่งสำนวนไปแล้ว ให้ยื่นต่อศาลอุทธรณ์ หรือต่อศาลชั้นต้น เพื่อส่งไปยังศาลอุทธรณ์ เพื่อส่ง ทั้งนี้ต้องก่อนอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์

เมื่อถอนไปแล้ว ถ้าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมิได้อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้น ย่อมเด็ดขาดเฉพาะผู้

เล่ม ๕๒ หน้า ๖๘๘ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๔๗๘

ก่อน ถ้าอีกฝ่ายหนึ่งอุทธรณ์ จะเด็ดขาดต่อเมื่อคดีถึงที่สุดโดยไม่มี การแก้คำพิพากษาหรือคำสั่งศาลชั้นต้น

หมวด ๒

การพิจารณา คำพิพากษาและคำสั่งชั้นศาลอุทธรณ์

มาตรา ๒๐๓ ให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาโดยเปิดเผย เฉพาะแต่ในกรณีที่นัดหรืออนุญาตให้ คู่ความมา พร้อมกัน หรือมีการสืบพยาน

มาตรา ๒๐๔ เมื่อจะพิจารณาในศาลโดยเปิดเผย ให้ศาลอุทธรณ์ออกหมายนัดกำหนดวันพิจารณาไปยังคู่ความให้ทราบล่วงหน้าอย่างน้อยไม่ต่ำกว่าห้าวัน

การฟังคำแถลงการณ์นั้น ห้ามมิให้ กำหนดช้ากว่า สิบห้า วันนับแต่วันรับสำนวน ถ้ามีเหตุพิเศษจะช้ากว่านั้นก็ได้ แต่อย่าให้เกินสองเดือน เหตุที่ต้องช้าให้ศาลรายงานไว้

มาตรา ๒๐๕ คำร้องขอแถลงการณ์ด้วยปากให้ ดัดมา กับฟ้องอุทธรณ์หรือแก้อุทธรณ์

คำแถลงการณ์เป็นหนังสือให้ยื่น ก่อนวันศาลอุทธรณ์พิพากษา

วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๓๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๖๕๕

คำแถลงการณ์ด้วยปากหรือหนังสือก็ตาม มิให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของอุทธรณ์ ให้นำว่าเป็นแต่คำอธิบายข้ออุทธรณ์หรือแก้อุทธรณ์เท่านั้น

คำแถลงการณ์เป็นหนังสือจะยื่นต่อศาลชั้นต้นหรือต่อศาลอุทธรณ์ก็ได้

มาตรา ๒๐๖ ระเบียบแถลงการณ์ด้วยปากดังนี้

(๑) ถ้าคู่ความฝ่ายใดขอแถลงการณ์ให้ฝ่ายนั้นแถลงก่อน แล้วให้อีกฝ่ายหนึ่งแถลงแก้ เสร็จแล้วฝ่ายแถลงก่อนแถลงแก้ได้อีก

(๒) ถ้าคู่ความทั้งสองฝ่ายขอแถลงการณ์ ให้ผู้อุทธรณ์แถลงก่อน แล้วให้อีกฝ่ายหนึ่งแถลงแก้ เสร็จแล้วให้ผู้อุทธรณ์แถลงแก้ได้อีก

(๓) ถ้าคู่ความทั้งสองฝ่ายขอแถลงการณ์และเป็นผู้อุทธรณ์ทั้งคู่ ให้โจทก์แถลงก่อน แล้วให้จำเลยแถลง เสร็จแล้วโจทก์แถลงแก้ได้อีก

มาตรา ๒๐๗ เมื่อมีอุทธรณ์คำพิพากษา ศาลอุทธรณ์มีอำนาจสั่งให้ศาลชั้นต้นออกหมายเรียกหรือจับจำเลย ซึ่งศาลนั้นปล่อยตัวไปแล้ว มาขึ้นหรือปล่อยชั่วคราวระหว่าง

เล่ม ๕๒ หน้า ๓๐๐ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๔๗๘

อุทธรณ์ก็ได้ หรือถ้าจำเลยถูกขังอยู่ระหว่างอุทธรณ์จะสั่งให้ศาลชั้นต้นปล่อยจำเลยหรือปล่อยชั่วคราวก็ได้

มาตรา ๒๐๘ ในการพิจารณาคดีอุทธรณ์ตามหมวดนี้

(๑) ถ้าศาลอุทธรณ์เห็นว่าควรสืบพยานเพิ่มเติม ให้มีอำนาจเรียกพยานมาสืบเอง หรือสั่งศาลชั้นต้นสืบให้ เมื่อศาลชั้นต้นสืบพยานแล้ว ให้ส่งสำนวนมายังศาลอุทธรณ์เพื่อวินิจฉัยต่อไป

(๒) ถ้าศาลอุทธรณ์เห็นเป็นการจำเป็น เนื่องจากศาลชั้นต้นมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกระบวนการพิจารณา ก็ให้พิพากษาสั่งให้ศาลชั้นต้นทำการพิจารณาและพิพากษา หรือสั่งใหม่ตามรูปคดี

มาตรา ๒๐๙ ให้ศาลอุทธรณ์พิพากษาโดยมิชักช้า และจะอ่านคำพิพากษาที่ศาลอุทธรณ์ หรือส่งไปให้ศาลชั้นต้นอ่านก็ได้

มาตรา ๒๑๐ เมื่อศาลอุทธรณ์เห็นว่าฟ้องอุทธรณ์มิได้ยื่นในกำหนด ให้พิพากษายกฟ้องอุทธรณ์นั้นเสีย

วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๓๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๓๐๑

มาตรา ๒๑๑ เมื่อมีอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาในประเด็นสำคัญและคัดค้านคำสั่งระหว่างพิจารณาคดี ศาลอุทธรณ์จะพิพากษาโดยคำพิพากษาอันเดียวกันก็ได้

มาตรา ๒๑๒ คดีที่จำเลยอุทธรณ์คำพิพากษาที่ให้ลงโทษห้ามมิให้ศาลอุทธรณ์พิพากษาเพิ่มเติมโทษจำเลย เว้นแต่โจทก์จะได้อุทธรณ์ในทำนองนั้น

มาตรา ๒๑๓ ในคดีซึ่งจำเลยผู้หนึ่งอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษา ซึ่งให้ลงโทษจำเลยหลายคนในความผิดฐานเดียวกันหรือต่อเนื่องกัน ถ้าศาลอุทธรณ์กลับหรือแก้คำพิพากษาศาลชั้นต้น ไม่ลงโทษหรือลดโทษให้จำเลย แม้เป็นเหตุอยู่ในส่วนลักษณะคดี ศาลอุทธรณ์มีอำนาจพิพากษาลดโทษไปถึงจำเลยอื่นที่มีได้อุทธรณ์ ให้มีต้องถูกรับโทษ หรือได้ลดโทษดุษฎีจำเลยผู้อุทธรณ์

มาตรา ๒๑๕ นอกจากมีข้อความซึ่งต้องมีในคำพิพากษาศาลชั้นต้น คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ต้องปรากฏข้อความดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) นามหรือตำแหน่งของผู้อุทธรณ์

(๒) ข้อความว่า ยื่น ยก แก่หรือกลับคำพิพากษา ศาลชั้นต้น

มาตรา ๒๑๕ นอกจากที่บัญญัติมาแล้ว ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการพิจารณาและว่าด้วยคำพิพากษาและคำสั่งศาลชั้นต้นมาบังคับในชั้นศาลอุทธรณ์ด้วยโดยอนุโลม

ลักษณะ ๒

ฎีกา

หมวด ๑

หลักทั่วไป

มาตรา ๒๑๖ คดีซึ่งได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลอุทธรณ์แล้ว และภายในที่บังคับแห่งมาตรา ๒๑๗ ถึง ๒๒๑ คู่ความมีอำนาจฎีกาคัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันอ่านให้จำเลยฟัง

ฎีกานั้นให้ยื่นต่อศาลชั้นต้น และให้นำบทบัญญัติแห่งมาตรา ๒๐๐ และ ๒๐๑ มาบังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๑๗ ในคดีซึ่งมีข้อจำกัดว่า ให้คู่ความฎีกาได้แต่เฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย ข้อจำกัดนี้ให้บังคับแก่คู่ความและบรรดาผู้ที่เกี่ยวข้องในคดีด้วย

มาตรา ๒๑๘ ในคดีที่ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามศาลล่างหรือเพียงแต่แก้ไขเล็กน้อย และให้ลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกินห้าปี หรือปรับหรือทั้งจำทั้งปรับ แต่โทษจำคุกไม่เกินห้าปี ห้ามมิให้คู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง

มาตรา ๒๑๙ ห้ามมิให้โจทก์ฎีกาในคดีซึ่งศาลเดิมและศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้องโจทก์โดยอาศัยข้อเท็จจริง

มาตรา ๒๒๐ ในคดีซึ่งศาลเดิมพิพากษาให้ลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ แม้ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ไขมาาก็ตาม ถ้าศาลอุทธรณ์ยังคงลงโทษจำเลยไม่เกินกำหนดที่ว่ามานี้ ห้ามมิให้คู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง

มาตรา ๒๒๑ ในคดีซึ่งห้ามฎีกาไว้ โดยมาตรา ๒๑๘, ๒๑๙ และ ๒๒๐ แห่งประมวลกฎหมายนี้ ถ้าผู้พิพากษาคนใดซึ่งพิจารณา หรือลงชื่อในคำพิพากษาหรือทำความเข้าใจในศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์พิเคราะห์เห็นว่าข้อความที่ตัดสินนั้นเป็นปัญหาสำคัญอันควรสู่ศาลสูงสุดและอนุญาตให้ฎีกาหรืออุทธรณ์ อัยการลงลายมือชื่อรับรองในฎีกาว่ามีเหตุ

อันควรที่ศาลสูงสุดจะได้วินิจฉัย ก็ให้รับฎีกานั้นไว้พิจารณาต่อไป

มาตรา ๒๒๒ ถ้าคดีมีปัญหาแต่จะเพาะข้อกฎหมาย ในการวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายนั้น ศาลฎีกาจะต้องฟังข้อเท็จจริงตามที่ศาลอุทธรณ์ได้วินิจฉัยมาแล้วจากพะยานหลักฐานในสำนวน

มาตรา ๒๒๓ ให้เป็นหน้าที่ศาลชั้นต้นตรวจฎีกาว่าควรจะรับส่งขึ้นไปยังศาลฎีกาหรือไม่ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ถ้าเห็นว่าไม่ควรรับ ให้จัดเหตุผลไว้ในคำสั่งของศาลนั้นโดยชัดเจน

มาตรา ๒๒๔ เมื่อศาลชั้นต้นไม่ยอมรับฎีกา คู่ความ ย่อมฎีกาเป็นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งของศาลนั้นต่อศาลฎีกาได้ คำร้องเช่นนั้นให้ ยื่นที่ศาลชั้นต้นภายใน กำหนดสิบห้าวันนับแต่วันฟังคำสั่ง แล้วให้ศาลนั้นรับส่งคำร้องมายังศาลฎีกา พร้อมด้วยฎีกาและคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์

เมื่อศาลฎีกาเห็นสมควรตรวจสำนวนเพื่อส่งคำร้องเรื่องนั้น ก็ให้ส่งศาลชั้นต้นส่งมาให้

หมวด ๒

การพิจารณา คำพิพากษาและคำสั่งชั้นฎีกา

มาตรา ๒๒๕ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการพิจารณา และว่าด้วยคำพิพากษาและคำสั่งชั้น อุตธรณ์มาบังคับในชั้นฎีกา โดยอนุโลม เว้นแต่ห้ามมิให้ทำความเห็นแย้ง

ภาค ๕

พะยานหลักฐาน

หมวด ๑

หลักทั่วไป

มาตรา ๒๒๖ พะยานวัตถุ พะยานเอกสาร หรือพะยานบุคคลซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพะยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพะยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวงหรือโดยมิชอบ ประการอื่น และให้สืบตาม บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายหรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพะยาน

มาตรา ๒๒๗ ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยซึ่งนำหน้าักพะยานหลักฐานทั้งปวง อย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามี การกระทำผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น

เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย

มาตรา ๒๒๘ ระหว่างพิจารณาโดยพลการหรือคู่ความฝ่ายใดร้องขอ ศาลมีอำนาจสืบพยานเพิ่มเติม จะสืบเองหรือส่งประเด็นก็ได้

มาตรา ๒๒๙ ศาลเป็นผู้สืบพยาน จะสืบในศาลหรือนอกศาลก็ได้ แล้วแต่เห็นควรตามลักษณะของพยาน

มาตรา ๒๓๐ เมื่อจำเป็นศาลมีอำนาจไปเอง หรือให้จำศาลไปเดินเผชิญสืบพยาน หรือส่งประเด็นให้ศาลอื่นสืบพยาน ให้ผู้เดินเผชิญสืบและศาลที่รับประเด็นมีอำนาจและหน้าที่ตั้งศาลเดิม และศาลที่รับประเด็นมีอำนาจส่งประเด็นไปยังศาลอื่นอีกต่อหนึ่งได้

เมื่อคู่ความแถลงต่อศาลขอไปฟังการพิจารณา ก็ให้ศาลสั่งหรือจัดการให้เป็นไปตามคำขอนั้น

ถ้าคู่ความฝ่ายใดไม่ตั้งใจไปฟังการพิจารณา จะยื่นคำถาม คำซักเป็นหนังสือก็ได้ ให้ศาลหรือผู้เดินเผชิญสืบพยานตามนั้น

ให้ส่งสำนวนหรือสำเนาฟ้อง สำเนาคำให้การ และ เอกสารหรือของกลาง เท่าที่จำเป็นให้แก่ผู้เดินเพศผู้สืบ หรือแก่ศาลรับประเด็นเพื่อสืบพยาน เมื่อคู่ความที่ขอให้ สืบพยานไม่ตั้งใจไปฟังการพิจารณา ก็ให้ยื่นคำถามพยาน เป็นหนังสือ

เมื่อสืบพยานเสร็จแล้ว ให้ผู้เดินเพศผู้สืบหรือศาล รับประเด็น ส่ง ถ้อย คำสำนวน พร้อมทั้ง เอกสาร หรือ ของกลางไปยังศาลเดิม

มาตรา ๒๓๑ เมื่อคู่ความหรือผู้ใดจะต้องให้การหรือส่ง พยานหลักฐานอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

- (๑) เอกสารหรือข้อความที่ยังเป็นความลับในราชการอยู่
- (๒) เอกสารหรือข้อความลับ ซึ่งได้มาหรือทราบเนื่อง ในอาชีพหรือหน้าที่ของเขา

(๓) วิธีการ แบบแผนหรืองานอย่างอื่นซึ่งกฎหมาย คู่ครองไม่ยอมให้เปิดเผย คู่ความหรือบุคคลนั้นมีอำนาจไม่ ยอมให้การหรือส่งพยานหลักฐาน เว้นแต่ได้รับอนุญาต จากเจ้าหน้าที่หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความลับนั้น

ถ้าคู่ความหรือบุคคลใดไม่ยอมให้การ หรือไม่ส่งพยาน หลักฐานดังกล่าวแล้ว ศาลมีอำนาจหมายเรียกเจ้าหน้าที่หรือ

เล่ม ๕๒ หน้า ๓๐๘ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๓๘

บุคคลผู้เกี่ยวข้องกับ ความลับ นั้นมา แกลง ต่อศาล เพื่อ
วินิจฉัยว่าการไม่ยอม นั้นมี เหตุผล คำนึงหรือไม่ ถ้าเห็นว่าไร
เหตุผล ให้ศาล บังคับให้ ๆ การหรือส่ง พะยาน หลักฐาน นั้น

หมวด ๒

พะยานบุคคล

มาตรา ๒๓๒ ห้ามมิให้ โจทก์ อ้าง จำเลย เป็น พะยาน

มาตรา ๒๓๓ จำเลย อาจ อ้าง ตนเอง เป็น พะยาน ได้ ใน
กรณี ที่ จำเลย อ้าง ตนเอง เป็น พะยาน ศาล จะ ให้ เข้า สืบ ก่อน
พะยาน อื่น ฝ่าย จำเลย ก็ได้ ถ้า คำ จำเลย ซึ่ง ให้ การ เป็น พะยาน
นั้น ปรัก ปรำ หรือ เสียหาย แก่ จำเลย อื่น จำเลย นั้น ชัก
ค้ำยัน ได้

มาตรา ๒๓๔ พะยาน ไม่ ต้อง ตอบ คำถาม ซึ่ง โดย ตรง หรือ
อ้อม อาจ จะ ทำ ให้ เขา ถูก พ้อง คดี อาญา เมื่อ มี คำถาม เช่น นั้น
ให้ ศาล เตือน พะยาน

มาตรา ๒๓๕ ใน ระหว่าง พิจารณา เมื่อ เห็น สมควร ศาล
มี อำนาจ ถาม โจทก์ จำเลย หรือ พะยาน คน ใด ได้

ห้ามมิให้ ถาม จำเลย เพื่อ ประโยชน์ แต่ ละ เพาะ จะ เพิ่ม เติม
คดี โจทก์ ซึ่ง บก พร่อง เว้น แต่ จำเลย จะ อ้าง ตนเอง เป็น พะยาน

มาตรา ๒๓๖ ในระหว่างพิจารณาศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ที่
จะเป็นพยานซึ่งมิใช่จำเลย ออกไปอยู่นอกห้องพิจารณา
จนกว่าจะเข้ามาเบิกความ อนึ่งเมื่อพยานเบิกความแล้ว
จะให้หรืออยู่ในห้องพิจารณาก่อนก็ได้

มาตรา ๒๓๗ ถ้าพยานชั้นใต้สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา
นั้นให้ศาลจดไว้ แล้วอ่านให้พยานฟังต่อหน้าจำเลย
เว้นแต่ในกรณีตั้งบัญญัติในมาตรา ๑๖๕ วรรค ๓

หมวด ๓

พยานเอกสาร

มาตรา ๒๓๘ ต้นฉบับเอกสารเท่านั้นที่อ้างเป็นพยาน
ได้ ถ้าหาต้นฉบับไม่ได้ สำเนาที่รับรองว่าถูกต้องหรือ
พยานบุคคลที่รู้ข้อความก็อ้างเป็นพยานได้

ถ้าอ้างหนังสือราชการเป็นพยาน แม้ต้นฉบับยังมีอยู่
จะส่งสำเนาที่เจ้าหน้าที่รับรองว่าถูกต้องก็ได้ เว้นแต่ใน
หมายเรียกจะบังคับเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๒๓๙ เอกสารใดซึ่งคู่ความอ้าง แต่มิได้อยู่ใน
ความยึดถือของเขา ถ้าคู่ความนั้นแจ้งถึงลักษณะและที่อยู่

เล่ม ๕๒ หน้า ๗๑๐ ราชกิจจานุเบกษาวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๔๗๘

ของเอกสารต่อศาล ให้ศาลหมายเรียกบุคคลผู้ยึดถือนำ
เอกสารนั้นมาส่งศาล

มาตรา ๒๔๐ เมื่อมีเอกสารใช้เป็นพยานหลักฐานใน
ชั้นศาลให้อ่านหรือส่งให้คู่ความตรวจดู ถ้าคู่ความฝ่ายใด
ต้องการสำเนา ศาลมีอำนาจสั่งให้ฝ่ายที่อ้างนั้นส่งสำเนา
แก้อีกฝ่ายหนึ่งตามที่เห็นสมควร

หมวด ๔

พยานวัตถุ

มาตรา ๒๔๑ สิ่งใดใช้เป็นพยานวัตถุต้องนำมาศาล
ในกรณีที่นำมาไม่ได้ ให้ศาลไปตรวจจดรายงานยี่ห้อ
ที่พยานวัตถุนั้นอยู่ตามเวลาและวิธีซึ่งศาลเห็นสมควรตาม
ลักษณะแห่งพยานวัตถุ

มาตรา ๒๔๒ ในระหว่างสอบสวน ใต้สวนมูลฟ้องหรือ
พิจารณา สิ่งของซึ่งเป็นพยานวัตถุต้องให้คู่ความหรือ
พยานตรวจดู

ถ้ามีการแก้ห่อหรือทำลายตรา การห่อหรือตีตราใหม่
ให้ทำต่อหน้าคู่ความหรือพยานที่เกี่ยวข้องนั้น

หมวด ๕

ผู้ชำนาญการพิเศษ

มาตรา ๒๔๓ ผู้ใดโดยอาชีพหรือมิใช่ก็ตาม มีความชำนาญพิเศษในการใด ๆ เช่น ในทางวิทยาศาสตร์ ศิลป ฝีมือพาณิชยกรรม การแพทย์หรือกฎหมายต่างประเทศ และซึ่งความเห็นของเขานั้นอาจมีประโยชน์ในการวินิจฉัยคดี ในการสอบสวน ใต้สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา อาจเป็นพยานในเรื่องต่าง ๆ เป็นต้นว่าตรวจร่างกายหรือจิตต์ของผู้เสียหาย ผู้ต้องหาหรือจำเลย ตรวจลายมือ ทำการทดลองหรือกิจการอย่างอื่น ๆ

ศาลจะให้ผู้ชำนาญการพิเศษทำความเห็นเป็นหนังสือก็ได้ แต่ต้องให้มาเบิกความประกอบหนังสือนั้น ให้ส่งสำเนาหนังสือ ตั้ง กล่าว แล้ว แก่ คู่ความ ทราบ ล่วงหน้า ไม่น้อยกว่าสามวันก่อนวันเบิกความ

มาตรา ๒๔๔ ถ้าศาลหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้น ผู้ใหญ่ เห็น จำ เป็น เนื่อง ใน การ ใต้ สวน มูล ฟ้อง พิจารณาหรือสอบสวน ก็จะต้องตรวจสอบ แม้ว่าจะได้บรรจุหรือฝังแล้วก็ตาม ก็ให้มีอำนาจสั่งให้เอาศพนั้นให้ผู้ชำนาญการพิเศษตรวจได้

ภาค ๖

การบังคับตามคำพิพากษาและค่าธรรมเนียม

หมวด ๑

การบังคับตามคำพิพากษา

มาตรา ๒๔๕ ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๒๔๖, ๒๔๗ และ ๒๔๘ เมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว ให้บังคับคดีโดยมีทักขี

ศาลชั้นต้นมีหน้าที่ต้องส่งคำพิพากษาที่ให้ลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตไปยังศาลอุทธรณ์ในเมื่อไม่มีการอุทธรณ์คำพิพากษานั้น และคำพิพากษาเช่นนี้จะยังไม่ถึงที่สุด เว้นแต่ศาลอุทธรณ์จะได้พิพากษายืน

มาตรา ๒๔๖ ศาลมีอำนาจสั่งให้ทุเลาการบังคับให้จำคุกไว้ก่อนจนกว่าเหตุอันควรทุเลาจะหมดไป ในกรณีต่อไปนี้

- (๑) เมื่อจำเลยวิกลจริต
- (๒) เมื่อเกรงว่าจำเลยจะถึงอันตรายแก่ชีวิตถ้าต้องจำคุก
- (๓) ถ้าจำเลยมีครรภ์แต่เจ็ดเดือนขึ้นไป
- (๔) ถ้าจำเลยคลอดบุตรแล้วยังไม่ถึงเดือน

ในระหว่างทุเลาการบังคับอยู่นั้นให้ศาลส่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ จัดให้บุคคลตั้งกล่าวแล้วอยู่ในความควบคุมในสถานที่อันควร

มาตรา ๒๔๓ กติกาที่จำเลยต้องประหารชีวิต ห้ามมิให้
บังคับตามคำพิพากษา จนกว่าจะได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติใน
ประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยอภัยโทษแล้ว

หญิงใดจะต้องประหารชีวิต ถ้ามีครรภ์อยู่ ให้รอไว้จน
คลอดบุตรเสียก่อนแล้ว จึงให้ประหารชีวิต

การประหารชีวิตให้ประหารณตำบลดและเวลาที่เจ้าหน้าที่
ในการนั้นจะเห็นสมควร

มาตรา ๒๔๔ ถ้าบุคคลซึ่งต้องคำพิพากษาให้ประหาร
ชีวิตเกิดวิกลจริตก่อนถูกประหารชีวิต ให้รอการประหาร
ชีวิตไว้ก่อนจนกว่าผู้นั้นจะหาย ขณะทุเลาการประหารชีวิต
อยู่นั้น ศาลมีอำนาจยกมาตรา ๔๖ วรรค (๒) แห่งกฎหมาย
ลักษณะอาญามาบังคับ

ถ้าผู้วิกลจริตนั้นหายภายหลังปีหนึ่งนับแต่วันคำพิพากษา
ถึงที่สุดให้ลดโทษประหารชีวิตลงเหลือจำคุกตลอดชีวิต

มาตรา ๒๔๕ คำพิพากษาหรือคำสั่งให้^๔คืนหรือใช้ราคา
ทรัพย์สิน ค่าทดแทนหรือค่าธรรมเนียมนั้น ให้บังคับ
ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา ๒๕๐ ถ้าคำพิพากษามีได้ระบุไว้เป็นอย่างอื่น บุคคลทั้งปวงซึ่งต้องคำพิพากษาให้ลงโทษโดยได้กระทำความผิดฐานเดียวกัน ต้องรับผิดแทนกันและต่างกันในการคืน หรือใช้ราคาทรัพย์สินหรือใช้ค่าทดแทน

มาตรา ๒๕๑ ถ้าต้องยึดทรัพย์สินคราวเดียวกัน สำหรับใช้ค่าธรรมเนียมศาล ค่าปรับ ค่าใช้ทรัพย์สินหรือค่าทดแทน แต่ทรัพย์สินของจำเลยไม่พอใช้ครบทุกอย่าง ให้นำจำนวนเงินสุทธิของทรัพย์สินนั้นใช้ตามลำดับดังต่อไปนี้

- (๑) ค่าธรรมเนียม
- (๒) ราคาทรัพย์สินหรือค่าทดแทน
- (๓) ค่าปรับ

หมวด ๒

ค่าธรรมเนียม

มาตรา ๒๕๒ ในคดีอาญาทั้งหลายห้ามมิให้ศาลยุติธรรมเรียกค่าธรรมเนียมนอกจากที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้

มาตรา ๒๕๓ ในคดีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ซึ่งมีคำเรียกร้องให้คืน หรือใช้ราคาทรัพย์สินติดมากับฟ้องอาญามีให้เรียกค่าธรรมเนียม

ในกรณีที่มิค้ำพิพาทมาหรือค้ำสั่งให้ ค้่นหรือใช้ราคาทรัพย์สินตั้งกล่าวในวรรคก่อน ถ้าศาลยังต้องจัดการอะไรอีกเพื่อการบังคับ ผู้ที่จะได้รับค้่นทรัพย์สินหรือราคาจักต้องเสียค่าธรรมเนี่ยมตั้งคดีแพ่งสำหรับการต่อไปนั้น

มาตรา ๒๕๔ ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๒๕๓ วรรคต้น ในคดีเรียกร้องให้ ค้่น หรือใช้ราคาทรัพย์สินหรือใช้ค่าทดแทนซึ่งติดมากับฟ้องคดีอาญา หรือที่ฟ้องเป็นคดีแพ่งโดยลำพัง ให้เรียกค่าธรรมเนี่ยมตั้งคดีแพ่ง

มาตรา ๒๕๕ ในคดีตั้งบัญญัติในมาตรา ๒๕๓ วรรค ๒ และมาตรา ๒๕๔ ถ้ามีค้ำขอ ศาลมีอำนาจสั่งให้ ฝ่ายที่แพ้คดีใช้ค่าธรรมเนี่ยมแทนอีกฝ่ายหนึ่งได้

มาตรา ๒๕๖ คดีอาญาซึ่งพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ศาลมีอำนาจสั่งให้ โจทก์เสีย ค่า พานนะให้ แก่พะยานโจทก์ตามที่เสียไปจริงไม่เกินสมควร

มาตรา ๒๕๗ ในคดีอาญาซึ่งราษฎรเป็นโจทก์ จักต้องเสียค่าธรรมเนี่ยม คือ

(๑) ค่าพานนะพะยานโจทก์เท่าที่เสียไปจริงตามสมควร

(๒) คำพาหนะส่งหมายเรียก

มาตรา ๒๕๘ ให้นำบัญชีค่าธรรมเนียมต่อท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและบทบัญญัติว่าด้วยการดำเนินคดีอนาถามาบังคับโดยอนุโลม

ภาค ๗

อภัยโทษ เปลี่ยนโทษหนักเป็นเบาและลดโทษ

มาตรา ๒๕๙ ผู้ต้องคำพิพากษาให้รับโทษอย่างใดๆ หรือผู้ที่มีประโยชน์เกี่ยวข้องกับ เมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว ถ้าจะทูลเกล้าฯ ถวายเรื่องราวต่อพระมหากษัตริย์ขอรับพระราชทานอภัยโทษ จะยื่นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยก็ได้

มาตรา ๒๖๐ ผู้ถวายเรื่องราวซึ่งต้องจำคุกอยู่ในเรือนจำ จะยื่นเรื่องราวต่อพิศดหรือผู้บัญชาการเรือนจำก็ได้ เมื่อได้รับเรื่องรานั้นแล้ว ให้พิศดหรือผู้บัญชาการเรือนจำออกใบรับให้แก่ผู้ยื่นเรื่องราว แล้วให้รับส่งเรื่องรานั้นไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

มาตรา ๒๖๑ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่ถวายเรื่องราวต่อพระมหากษัตริย์ พร้อมทั้งถวายความเห็นว่าการพระราชทานอภัยโทษหรือไม่

วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๔๗๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๗๑๗

ในกรณีที่ไม่มีผู้ใดถวายเรื่องราว ถ้าวรุมมนตรีว่าการ
กระทรวงมหาดไทยเห็นเป็นการสมควรจะถวายคำแนะนำต่อ
พระมหากษัตริย์ ขอให้พระราชทาน อภัยโทษแก่ผู้ต้อง คำ
พิพากษานั้นก็ได้

มาตรา ๒๖๒ ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๒๔๗ และ ๒๔๘
เมื่อคดีถึงที่สุดผู้ใดต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิต ให้เจ้า
หน้าที่นำตัวผู้นั้นไปประหารชีวิตเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับ
แต่วันฟังคำพิพากษา เว้นแต่ในกรณีที่มีการถวายเรื่องราว
หรือคำแนะนำขอให้พระราชทานอภัยโทษตาม มาตรา ๒๖๑
ก็ให้ทุเลาการประหารชีวิตไว้จนกว่าจะพ้น กำหนดหกสิบวัน
นับแต่วันที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยถวาย เรื่องราว
หรือคำแนะนำขึ้นไปนั้น แต่ถ้าทรงยกเรื่องราวนั้นเสีย ก็
ให้จัดการประหารชีวิตก่อนกำหนดนี้ได้

เรื่องราวหรือ คำแนะนำขอ พระราชทาน อภัยโทษ แก่ผู้
ต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิต ให้ถวายได้แต่ครั้งเดียว
เท่านั้น

มาตรา ๒๖๓ เหตุที่มีเรื่องราวขอพระราชทานอภัยโทษ
ในโทษอย่างอื่นนอกจากโทษประหารชีวิต ไม่เป็นผลให้ทุเลา
การลงโทษนั้น

มาตรา ๒๖๔ เรื่องราวขอพระราชทานอภัยโทษอย่างอื่น ซึ่งมีโทษประหารชีวิต ถ้าถูกยกหนึ่แล้ว จะยื่นใหม่ อีกไม่ได้จนกว่าจะพ้นสองปีนับแต่วันถูกยกครั้งก่อน

มาตรา ๒๖๕ ในกรณีที่มีการอภัยโทษเด็ดขาดโดยไม่มีเงื่อนไข ห้ามมิให้บังคับโทษนั้น ถ้าบังคับโทษไปบ้างแล้ว ให้หยุดทันที ถ้าเป็นโทษปรับที่ชำระแล้ว ให้คืนค่าปรับให้ไปทั้งหมด

ถ้าการอภัยโทษ เป็นแต่เพียง เปลี่ยนโทษหนักเป็นเบา หรือลดโทษ โทษที่เหลืออยู่ที่บังคับไปได้

แต่การได้รับพระราชทานอภัยโทษ ไม่เป็นเหตุให้ผู้รับพ้นความรับผิดชอบในการต้องคืนหรือใช้ราคาทรัพย์สิน หรือค่าทดแทนตามคำพิพากษา

มาตรา ๒๖๖ เมื่อผู้ได้รับพระราชทานอภัยโทษเนื่องจากการกระทำความผิดอย่างหนึ่งถูกฟ้องว่ากระทำความผิดอีกอย่างหนึ่ง อภัยโทษนั้นย่อมไม่ตัดอำนาจศาลที่จะเพิ่มโทษหรือไม่รอกการลงอาญาตามกฎหมายลักษณะอาญาว่าด้วยกระทำความผิดหลายครั้งไม่เด็ดหลาบ หรือว่าด้วยรอกการลงอาญา

วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๓๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๗๑๕

มาตรา ๒๖๗ บทบัญญัติในหมวดนี้ให้นำมาบังคับโดย
อนุโลมแก่เรื่องราวขอพระราชทานเปลี่ยนโทษหนัก เป็นเบา
หรือลดโทษ

กระทำให้เกิดภัยอันตรายแก่สาธารณ
ชน กระทำให้สาธารณชนปราศจาก
ความสะดวกในการไปมาและการ
ส่งข่าวและของถึงกัน และกระทำ
ให้สาธารณชนปราศจากความสุข
สบาย

๑๘๕ ถึง ๑๘๔, ๑๘๖,
๑๘๗ และ ๑๘๘

ปลอมแปลงเงินตรา

๒๐๒ ถึง ๒๐๕ และ ๒๑๐

ข่มขืนกระทำชำเรา

๒๔๓ ถึง ๒๔๖

ประทุษร้ายแก่ชีวิต

๒๕๐ และ ๒๕๑

ประทุษร้ายแก่ร่างกาย

๒๕๔ ถึง ๒๕๗

ความผิดฐานกระทำให้เสื่อมเสีย

อิศระภาพ

๒๖๘, ๒๗๐, ๒๗๖

ลักทรัพย์

๒๘๘ ถึง ๒๙๖

วิ่งราว ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ และ

โจรสลัด

๒๙๗ ถึง ๓๐๒

กรรโชก

๓๐๓